

Facultade de Ciencias da Educación

Presentación da Facultade

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se mantéña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Equipo Decanal

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

Dª María del Mar García Señorán

Vicedecanos/as:

D. Ramón Ángel Fernández Sobrino

Dª María del Carmen Ricoy

D. Xosé Manuel Cid Fernández

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

D. Antonio González Fernández

Localización**LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.****Dirección postal:**

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

Grao en Trabajo Social**Materias****Curso 3**

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
005G220V01501	Estrutura social	1c	6
005G220V01502	Ética e traballo social	1c	6
005G220V01503	Política social europea	1c	6
005G220V01504	Proceso de planificación en traballo social	1c	6
005G220V01505	Traballo social individual e familiar	1c	6
005G220V01601	Habilidades, técnicas e instrumentos en traballo social	2c	6
005G220V01602	Políticas públicas en España	2c	6

O05G220V01603	Socioloxía aplicada ao traballo social	2c	6
O05G220V01604	Traballo social grupal e comunitario	2c	6
O05G220V01605	Xestión de organizacións de benestar social	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estrutura social**

Materia	Estrutura social			
Código	O05G220V01501			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Saco Álvarez, Alberto			
Profesorado	Saco Álvarez, Alberto			
Correo-e	adasa@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/adasa			
Descrición xeral	Concepto de estrutura social Estruturas demográficas Estruturas familiares Institucións, grupos e organizacións Estrutura económica e sistema educativo Estratificación e mobilidade social Sistema político			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
B8	Capacidade de xestión da información
B11	Traballo en e con equipos diversos
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B16	Razoamento crítico
B18	Aprendizaxe autónoma
B20	Creatividade
B22	Iniciativa e espírito emprendedor

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Adquirir coñecementos dos orixenes adscriptivos e adquiridos da desigualdade social	A1	B1
	A2	B3
	A4	B8
	A9	
	A12	

Adquirir coñecementos de estrutura demográfica, económica e social	A1 A2 A4 A9 A12	B1 B3 B8
Adquirir coñecementos de estratificación e mobilidade social	A1 A2 A4 A9 A12	B1 B3 B8
Adquirir coñecementos sobre pobreza e marxinação social	A1 A2 A4 A9 A12	B1 B3 B8
Aprender a levar a cabo unha investigación sobre estrutura social.	A2 A9 A15 A16	B1 B3 B4 B8 B14 B18 B20
Aprender a conseguir información bibliográfica e a elaborar apuntamentos de cada parte da materia e expoñer un resumo.	A5 A16	B1 B2 B3 B4 B8 B11 B14 B16 B18 B20 B22

Contidos

Tema	
I.- Concepto de estrutura e enfoques teóricos	1.1.- Definicións e concepto de estrutura social 1.2.- Estrutura e función 1.3.- Estrutura, ideoloxía e conflito 1.4.- Estrutura e acción social 1.5.- Aportacións máis recentes
II.- Estrutura Demográfica	2.1.- Estrutura demográfica 2.2.- Dinámica demográfica
III.- Estructuras familiares	3.1.- Estructuras familiares en España 3.2.- Cambio y evolución de las estructuras familiares
IV.- Institucións, grupos e organizacións	4.1.- As institucións en Socioloxía 4.2.- Grupos sociais 4.3.- As organizacións
V.- Estrutura económica e sistema educativo	5.1.- Evolución da formación en relación coa estrutura económica 5.2.- Cualificación, ocupación e desemprego
VI.- Estratificación social	6.1.- A estrutura da desigualdade: Desigualdades adscriptivas e adquiridas. 6.2.- Estrutura de clases e enfoques clásicos e actuais. 6.3.- Mobilidade social: tipos e factores
VII.- Sistema político	7.1.- Estrutura e cambio político en España 7.2.- Tendencias actuais: voto, abstención e crise do sistema político

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	21	63	84
Sesión maxistral	22	22	44
Probas de tipo test	2	20	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Exposicións, en sesións semanais, de traballo con grupos medianos para facer exposicións da materia impartida e ampliar coñecementos sobre a materia.
Sesión maxistral	Exposición dos temas do programa fomentando o debate e a participación.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Seminarios	Traballárase con cada un dos/as alumnos/as e con grupos de traballo de entre 2 e 4 membros para aclarar dúbidas e dirixir a marcha da actividade dunha maneira continuada.
------------	--

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Seminarios	Exposición dos temas tratados nas leccións maxistras. Valorárase a corrección dos contidos (5 ptos.), a súa exposición (3 ptos.) e as aportacións orixinais ós contidos (2 ptos.)	50 10 puntos
Probos de tipo test	Exame tipo test de 20 preguntas con catro opcións de resposta.	50 10 puntos

Outros comentarios sobre a Avaliación

MODALIDADES ASISTENCIAL E NON ASISTENCIAL.

A participación regular (75% de asistencia) aos seminarios implica a posibilidade dunha avaliación continuada que suporía non ter que presentarse ao exame tipo test e conseguir desta forma o 100 % da nota final. Os/As alumnos/as non asistentes (menos do 75 % de asistencia) terán que presentar o traballo de investigación e presentarse ao exame final tipo test (100 % da nota).

SEGUNDA CONVOCATORIA

No mes de xullo realízase a recuperación das competencias non superadas en maio e gardáranse os resultados do exame e/ou do traballo de investigación.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Bibliografía. Fontes de información

Saco, A., **Destripando la sociedad**, 2006,
 Gerth, H. y C. Wright Mills, **Carácter y Estructura Social.**, 1984,
 Feito Alonso, R., **Estructura social contemporánea.**, 1995,

Complementarias

Barber, B. (1991): Estratificación social. Madrid. FCE. (352-415)

Lapassade, C: (1974): Claves de la sociología. Barcelona. Laia. (133-233).

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Ética e traballo social**

Materia	Ética e traballo social			
Código	005G220V01502			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Miguez Barciela, Aida			
Profesorado	Miguez Barciela, Aida			
Correo-e	aidamiguezbarciela@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	O obxectivo da materia consiste en capacitar ao alumnado para un exercicio crítico e reflexivo da práctica profesional.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A13	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
A17	Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social

A19	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
A20	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
A21	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
A22	Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco
A23	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
A24	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
A25	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
A26	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
A27	Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
A30	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
A31	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
B5	Coñecemento da lingua estranxeira
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B11	Traballo en e con equipos diversos
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B13	Traballo nun contexto internacional
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B19	Adaptación a novas situacións
B20	Creatividade
B21	Liderado
B22	Iniciativa e espírito emprendedor
B23	Motivación pola calidade
B24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación e Aprendizaxe

1. Saber distinguir moral y ética y conocer los rasgos formales básicos del discurso ético.	A2	B1
	A6	B3
	A9	B9
	A10	B10
	A16	B15
	A17	B16
	A19	B17
	A20	B19
	A21	B24
	A25	
	A28	
	A29	
	A30	
	A31	
2. Conocer los desafíos más destacados á la ética como propuesta normativa universalizable.	A2	B1
	A9	B3
	A10	B8
	A16	B9
	A28	B10
	A29	B12
	A30	B15
	A31	B16
		B17
		B18
		B19
		B20
		B23
		B24
3. Conocer las claves para entender y valorar las principales teorías éticas normativas, así como las dificultades de justificación de determinados principios morales.	A28	B1
	A29	B3
	A30	B9
	A31	B10
		B12
		B15
		B16
		B17
		B19
		B20
		B23
		B24
4. Analizar y sistematizar la información.	A2	B1
	A6	B3
	A8	B8
	A9	B9
	A10	B10
	A12	B12
	A13	B16
	A14	B20
	A15	B21
	A16	
	A20	
	A21	
	A25	
	A26	
	A28	
	A29	
	A30	
	A31	

5. Administrar y ser responsable de su propio trabajo

A5
A6
A7
A12
A14
A16
A18
A20
A21
A22
A23
A24
A25
A26
A27
A28
A29
A30
A31

B1
B2
B3
B4
B7
B8
B9
B10
B11
B12
B14
B15
B16
B17
B18
B19
B20
B22
B23
B24

6. Utilizar la mediación como estrategia de intervención para la resolución alternativa de conflictos.

A1
A2
A3
A7
A8
A9
A10
A11
A12
A13
A14
A17
A19
A20
A22
A25
A26
A27
A29
A30
A31

B1
B2
B3
B4
B6
B8
B9
B11
B12
B14
B15
B16
B17
B18
B19
B20
B21
B22
B23
B24

7. Capacidad para reconocer y analizar críticamente argumentos éticos de nivel básico.

A2
A9
A12
A14
A29
A30

B1
B3
B9
B15
B16
B17
B19
B24

8. Capacidad para afrontar por si mismo los problemas que suscitan las teorías éticas y considerarlos un reto a su propia forma de pensar.

A6
A9
A10
A12
A14
A29
A30

B1
B3
B8
B9
B16
B17
B18
B19
B20
B23
B24

9. Capacidad para reconocer la relevancia social de la ética.	A8	B1
	A9	B3
	A10	B9
	A12	B10
	A14	B12
	A15	B15
	A16	B16
	A17	B17
	A25	B19
	A29	B20
	A30	B23
A31	B24	
10. Capacidad para investigar, analizar, evaluar y utilizar el conocimiento actual.	A6	B1
	A12	B3
	A16	B5
	A18	B7
	A20	B8
	A23	B9
	A26	B10
	A28	B11
	A29	B12
	A30	B13
	A31	B16
		B17
		B18
		B19
	B20	
	B23	
	B24	
11. Habilidad para gestionar y resolver conflictos, dilemas y problemas éticos.	A1	B1
	A2	B3
	A3	B9
	A6	B10
	A8	B16
	A9	B17
	A10	B19
	A16	B20
	A17	B24
	A26	
	A29	
	A30	
	A31	
12. Habilidad básica para defender en público sus opiniones éticas.	A10	B1
	A12	B3
	A16	B4
	A19	B5
	A20	B6
	A21	B7
	A28	B8
	A30	B9
		B10
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
		B17
		B18
	B19	
	B20	
	B21	
	B22	
	B23	
	B24	

13. Contribuir a la promoción de las mejores prácticas del trabajo social.

A2 B1
 A3 B2
 A4 B3
 A6 B4
 A9 B5
 A10 B6
 A12 B8
 A14 B9
 A19 B10
 A20 B11
 A23 B12
 A24 B13
 A28 B14
 A29 B15
 A30 B16
 A31 B17
 B18
 B19
 B20
 B21
 B22
 B23
 B24

14. Conocer los códigos deontológicos del/a trabajador/a social.

A8 B3
 A12 B8
 A14 B16
 A16 B17
 A19 B19
 A23 B20
 A26 B23
 A28
 A29
 A30
 A31

Contidos

Tema	
1. Introducción á Ética:	Caracterización do fenómeno moral. Ética e moral.
2. Conceptos fundamentais:	Libertad, autonomía, responsabilidade, xustiza, igualdade.
3. Perspectivas éticas e intervención social:	Moral e dereito. Obxetivos do traballo social. Modelos normativos do traballo social: paternalismo e concepcións anti-paternalistas.
4. Deontoloxía profesional e códigos deontolóxicos:	A dimensión normativa da autorregulación profesional. Modelos interpretativos dos códigos deontolóxicos. Análisis (confidencialidad, secreto profesional, protección de datos).

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	3	3	6
Foros de discusión	3	0	3
Seminarios	15	30	45
Prácticas externas	0	3.5	3.5
Traballos de aula	2	2	4
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	20.5	20.5
Sesión maxistral	22	44	66
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas de resposta curta	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición
Estudo de casos/análises de situacións
Análise e razonamento de casos prácticos e dilemas de ética profesional en contextos profesionais.

Foros de discusión	Posta en común e deliberación arredor de cuestións relativas á materia. Na maior parte destes casos a posta en común presupón o traballo individual previo das cuestións a examinar.
Seminarios	A dinámica de seminario implica a co-rresponsabilidade na presentación de lecturas especialmente escollidas para suscitar a reflexión sobre problemas específicos e a aportacións de cuestións e contribucións que evidencien un grao de comprensión da materia e dos problemas correspondentes.
Prácticas externas	Sondeo mediante técnicas de entrevista, transcripción e análise, do tipo de razoamento moral predominante respecto da ética profesional e as convencións deontolóxicas da práctica.
Traballos de aula	Desenvolvemento de prácticas especialmente deseñadas para poñer en práctica as competencias da materia a través de problemas específicos.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Lectura dun libro da bibliografía ou de temática afín -previamente acordado co profesor, e elaboración dunha breve reseña (max. 1000 palabras). A entrega realizarase o último día de clase en formato impreso (papel) e ademais por correo electrónico.
Sesión maxistral	Desarrollo por parte do docente dos principais conceptos e contidos do temario, apoiado polas lecturas sinaladas e en interlocución coa clase.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Alumnos presenciais: a resolución de dúbidas farase na medida do posible no contexto da aula para maior aproveitamento da clase. Alumnos non presenciais: a resolución de cuestións relativas ós contidos da materia e/ou á avaliación realizarase nas titorías presenciais.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Alumnos presenciais: a resolución de dúbidas farase na medida do posible no contexto da aula para maior aproveitamento da clase. Alumnos non presenciais: a resolución de cuestións relativas ós contidos da materia e/ou á avaliación realizarase nas titorías presenciais.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Seminarios	A dinámica de seminario implica responsabilidade na presentación de lecturas, presentación de traballos de comentario, e contribucións que evidencien un grao de comprensión da materia e dos problemas correspondentes.	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Comentario de texto sobre unha cuestión relevante da materia. É preciso obter nesta proba polo menos o 50%	40
Probas de resposta curta	Resposta a cuestións deseñadas para amosar a capacidade de relación e comprensión dos principais conceptos da materia. É preciso obter nesta proba polo menos o 50%	40

Outros comentarios sobre a Avaliación

1. Os alumnos non-presenciais realizarán as probas do exame final, co seguinte criterio de cualificación:

PROBAS DE RESPONDA LONGA---40%

É preciso obter nesta proba polo menos o 50%

PROBAS DE RESPONDA CURTA---50%

É preciso obter nesta proba polo menos o 50%

RESEÑA OU TRABALLO DE LECTURA---10%

O traballo de lectura realizarase sobre un libro a escoller entre os títulos que figuran na bibliografía da materia. Superar esta proba é preciso para aprobar a asignatura.

A 1ª convocatoria, no caso de non superar a materia, non consta no expediente académico. A cualificación faise efectiva en xullo.

As actividades/competencias/probas non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

A comezos de curso os estudantes deberán ter debidamente cumprimentados os datos persoais da plataforma Tema (incluíndo correo-e e fotografía dixital).

Bibliografía. Fuentes de información

KANT, I., **Fundamentación de la metafísica de las costumbres**, Ariel,

MILL, J. S., **Sobre la libertad**, Tecnos,

MILL, J. S., **El utilitarismo**, Alianza,

OGIEN, R., **La influencia del olor de los cruasanes calientes sobre la bondad humana**, Aguilar,

SALCEDO MEGALES, D., **Autonomía y Bienestar. La ética del trabajo social**, Comares,

WILLIAMS, B., **Introducción a la ética**, Aguilar,

<http://www.iep.utm.edu/category/value/ethics/>,

1. ARENDT, H. Eichmann en Jerusalén, Barcelona, Lumen, 2012.
2. BALIBAR E. y WALLERSTEIN, I. Raza, Nación y Clase. Iepala Ed. 2008.
3. BANKS, S. Ética y valores en el trabajo social, Barcelona, Ariel, 1997.
4. BECK, U. Libertad o capitalismo, Paidós, Barcelona, 2002.
5. BLACKBURN, S. Sobre la bondad, Barcelona, Paidós, 2002.
6. BONETE PERALES, E. Ética de la dependencia, Madrid, Tecnos, 2009.
7. CALLINICOS, A. Igualdad, Madrid, S. XXI, 2003.
8. CAMPS, V. El declive de la ciudadanía, Madrid, PPC, 2010.
9. Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y asistentes sociales, Código Deontológico, Madrid, Edición del Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Sociales de España, 1999.
10. FOUCAULT, M. Tecnologías de Yo y otros textos afines, Barcelona, Paidós, 2010.
11. FOUCAULT, M. La Verdad y las Formas Jurídicas, Barcelona, Gedisa, 2010.
12. FOUCAULT, M. Vigilar y Castigar. El nacimiento de la Prisión. Madrid, S. XXI, 2003.
13. FOUCAULT, M. Los Anormales, Madrid, AKAL, 2008.
14. FOUCAULT, M. La Vida de los Hombres Infames. Ensayos sobre dominación y desviación, Ed. Altamira, 1996// Madrid, Ed. La Piqueta, 1993.
15. GARCÍA NORRO, J. J., RODRÍGUEZ, R., Cómo se comenta un texto filosófico, Síntesis, Madrid, 2007.
16. HUME, D. Escritos impíos y antirreligiosos, Akal, Madrid, 2005.
17. LUKES, S. El poder. Un enfoque radical, Madrid, S. XXI. 2007.
18. LUKES, S. Relativismo moral, Barcelona, Paidós, 2011.
19. NUSSBAUM, M. El ocultamiento de lo humano. Repugnancia, vergüenza y ley, Madrid, Katz, 2006.
20. SALCEDO MEGALES, D. Autonomía y bienestar. La ética del trabajo social, Granada, Comares, 1988.
21. SALCEDO MEGALES, D. (comp.) Los valores en la práctica del trabajo social, Madrid, Narcea, 1999.
22. SARTRE, J. P. El existencialismo es un humanismo, Barcelona, Edhasa, 1999.
23. SCHMIDTZ, D. Y GOODIN, R. Bienestar social y la responsabilidad individual, Madrid, Cambridge University Press, 2000.
24. SCOTT, J. Los dominados y el arte de la resistencia. Txalaparta, 2003.
25. SHAPIRO, I. El estado de la teoría democrática, Bellaterra, 2000.
26. YOUNG, Iris Marion; La justicia y la política de la diferencia, Cátedra, 2000.

Recomendaciones

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Conceptos, teorías e métodos en trabajo social/O05G220V01302

DATOS IDENTIFICATIVOS**Política social europea**

Materia	Política social europea			
Código	005G220V01503			
Titulación	Grao en Trabajo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	López Viso, Mónica			
Profesorado	López Viso, Mónica			
Correo-e	mviso@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia pretende dar a coñecer a política social da Unión Europea, achegando as accións que desde as instancias comunitarias estanse levando a cabo para integrar á súa edificación a dimensión social, sinalando os seus éxitos, pero tamén reflexionando sobre as súas deficiencias e retos. O fin é, xa que logo, provocar no/as estudantes unha análise reflexiva sobre a realidade da Europa actual e a súa política social.			

Competencias de titulación

Código

A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A13	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersonal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
A17	Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social

A19	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
A20	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
A21	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
A22	Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco
A26	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
A27	Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
A30	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
B5	Coñecemento da lingua estranxeira
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B11	Traballo en e con equipos diversos
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B13	Traballo nun contexto internacional
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B19	Adaptación a novas situacións
B20	Creatividade
B24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Conocimiento del proceso de integración europeo y de la actual Unión Europea.	A28	B13
Conocimiento y comprensión de los conceptos y teorías relativos a la política social europea y el modelo social europeo.	A27	
Conocimientos básicos sobre la agenda social de la Unión Europea y sobre el ámbito social comunitario.	A6 A8 A11 A13	B8 B24
Conocimiento de los objetivos y acciones sociales así como las dificultades y retos de la Unión Europea.	A14 A29 A30	
Capacidad para analizar y valorar la influencia social y el pensamiento social y sus implicaciones en el Trabajo Social.	A1 A7 A16 A28	B1 B3
Ser capaz de comprender e valorar distintos discursos.	A9 A12 A15 A20 A26	B2 B6 B9 B12 B14 B15 B17

Ser capaz de reflexionar sobre o proceso de aprendizaxe.

A2
A3
A5
A10
A21
A22
A29

B3
B7
B16
B18

Demostrar habilidade na expresión oral de ideas propias e análises reflexivas en público.

A19

B3
B4
B5

Habilidade para dialogar y llegar a acuerdos en trabajos en grupo.

A17
A18

B10
B11
B14
B19
B20

Contidos

Tema	
1. A UNIÓN EUROPEA	Xénese e etapas da construción europea.
2. O SISTEMA POLÍTICO DA UNIÓN EUROPEA	Principais institucións: Comisión Europea. Consello de Ministros. Parlamento. Consello. Tribunal de Xustiza. Outras institucións.
3. ETAPAS NA EVOLUCIÓN DA POLÍTICA SOCIAL EUROPEA	Desde os Tratados de Roma a Maastricht. As reformas de Ámsterdam e Niza. A dimensión social da Constitución europea. O Tratado de Lisboa.
4. PRINCIPAIS INSTRUMENTOS DA POLÍTICA de COHESIÓN ECONÓMICA E SOCIAL	Os Fondos Estruturais: Fondo Social Europeo. A nova política de cohesión. Perspectivas da política de cohesión económica e social.
5. O MODELO SOCIAL EUROPEO	Un modelo social para Europa. Principais ámbitos de actuación da axenda social europea: emprego, exclusión, xénero e educación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22	18	40
Seminarios	8	8	16
Titoría en grupo	8	8	16
Presentacións/exposicións	7	13	20
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Traballos e proxectos	1	15	16
Probas de tipo test	1	15	16
Probas de resposta curta	1	15	16

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición, por parte da docente, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, das bases teóricas e/ou das directrices dun traballo, do exercicio ou do proxecto a desenvolver polo/a estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Titoría en grupo	Entrevistas que o/a alumno/a mantén coa profesora da materia para o asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Presentacións/exposicións	Exposición, por parte do alumnado, ante a docente e/ou un grupo de estudantes, dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma (Programa TEMA http://faitic.uvigo.es).

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Presentacións/exposicións Tempo reservado para atender e resolver as dúbidas do alumnado. Manteranse entrevistas para asesoramento e desenvolvemento de actividades da materia e o proceso de aprendizaxe. A atención poderá ser individual ou en grupos reducidos, en función do lugar e o carácter da mesma. Poderá realizarse: - na aula, nas sesións de grupos medianos e de grupo pequeno, - no despacho da profesora, en horario de titorías - e nos foros habilitados en Faitic, recoméndase ler as normas dos foros que están colgadas na Plataforma Tema. O uso do correo-e da profesora da materia, debe utilizarse única e exclusivamente para temas persoais ou cuxa urxencia non permita tratalo en directo.

Titoría en grupo Tempo reservado para atender e resolver as dúbidas do alumnado. Manteranse entrevistas para asesoramento e desenvolvemento de actividades da materia e o proceso de aprendizaxe. A atención poderá ser individual ou en grupos reducidos, en función do lugar e o carácter da mesma. Poderá realizarse: - na aula, nas sesións de grupos medianos e de grupo pequeno, - no despacho da profesora, en horario de titorías - e nos foros habilitados en Faitic, recoméndase ler as normas dos foros que están colgadas na Plataforma Tema. O uso do correo-e da profesora da materia, debe utilizarse única e exclusivamente para temas persoais ou cuxa urxencia non permita tratalo en directo.

Probas	Descrición
Traballos e proxectos	Tempo reservado para atender e resolver as dúbidas do alumnado. Manteranse entrevistas para asesoramento e desenvolvemento de actividades da materia e o proceso de aprendizaxe. A atención poderá ser individual ou en grupos reducidos, en función do lugar e o carácter da mesma. Poderá realizarse: - na aula, nas sesións de grupos medianos e de grupo pequeno, - no despacho da profesora, en horario de titorías - e nos foros habilitados en Faitic, recoméndase ler as normas dos foros que están colgadas na Plataforma Tema. O uso do correo-e da profesora da materia, debe utilizarse única e exclusivamente para temas persoais ou cuxa urxencia non permita tratalo en directo.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Seminarios	Asistencia, participación e entrega da documentación requirida en cada un dos seminarios programados ao longo do curso (en horario de grupo mediano).	15
Titoría en grupo	Asistencia e participación ás entrevistas que o/a estudante mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe en xeral e seguimento do traballo. Entrega da documentación requirida nos prazos determinados en horario de Grupo Pequeno (avaliación contemplada nos apartado Traballos e proxectos).	10
Prácticas autónomas a través de TIC	Conexión ao Programa TEMA http://faitic.uvigo.es/ para a realización das actividades propostas (exercicios, foros, entrega e recepción de documentos, etc.) así como seguimento da materia en xeral.	5
Traballos e proxectos	Realización e entrega do traballo a partir do guión proporcionado polo/a docente. Exposición e defensa do traballo realizado.	20
Probas de tipo test	A estrutura do exame responderá a dous bloques diferenciados. Un primeiro bloque composto por 30 preguntas tipo test. O valor deste bloque ascenderá a 4 puntos. O segundo bloque, véxase probas de resposta curta. Data de realización: veáse en http://webs.uvigo.es/educacion-ou/	40
Probas de resposta curta	A estrutura do exame responderá a dous bloques diferenciados. Para o primeiro bloque véxase probas de tipo test. O segundo bloque responderá a dúas preguntas de desenvolvemento. O valor deste bloque ascenderá a 1 punto. Data de realización: http://webs.uvigo.es/educacion-ou/	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación da/vos estudantes matriculadas/vos en a materia farase atendendo aos criterios explicitados nesta guía.

a) Avaliación asistentes

Esta modalidade implica:

- Asistencia (mínimo un 80%) e participación activa (sesión maxistral e seminarios) (1.5 puntos).
- Conexión e realización das tarefas requiridas no Programa TEMA. <http://faitic.uvigo.es/> (0,5 puntos).
- Asistencia, participación e entrega de documentación requirida (Grupo Pequeno). Exposición dun traballo que deberán entregar por escrito (3 puntos).
- Realización dun exame escrito. Modelo A (5 puntos).

As/os alumna/os que entreguen os traballos e tarefas fóra dos prazos acordados non se lles computará esa parte da

cualificación en cada caso. O cumprimento e superación desta modalidade exige ao estudante de responder as preguntas relativas á parte non asistencial no exame final do curso. A cualificación obtida no apartado práctico desta modalidade asistencial será sumada posteriormente á obtida no exame da primeira convocatoria e, no seu caso, a segunda convocatoria.

b) Avaliación non asistentes

Esta modalidade implica:

- Conexión e realización das tarefas requiridas no Programa TEMA <http://faitic.uvigo.é/>. Estableceranse prazos de entrega (1 punto).
- Realización e entrega de dous comentarios críticos sobre unha selección de lecturas (1 punto). *A comezo de curso deixarase na plataforma TEMA a documentación coa relación de lecturas, así como as pautas e os prazos de entrega.*
- Realización dun exame escrito (6 puntos). Responder as preguntas específicas sobre as lecturas no exame (2 puntos).

As e os estudantes que entreguen os traballos e exercicios fóra dos prazos acordados non se lles computará esa parte da cualificación en cada caso.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Datas de examen:

Convocatoria ordinaria: 22 Decembro ☐ 10h00

Convocatoria extraordinaria: 9 Xullo ☐ 12h00

Convocatoria de Xullo

De non ser superada a materia, as competencias non adquiridas na 1ª convocatoria poderán ser avaliadas na convocatoria de Xullo.

A 1ª convocatoria, no caso de non superar a materia, non consta no expediente académico. A cualificación faise efectiva na convocatoria de xullo.

Bibliografía. Fontes de información

Brugmans, Henri, **La Idea europea 1920-1970**, 1972,

Bustelo, María y Lombardo, Emmanuela, **Políticas de igualdad en España y Europa : afinando la mirada**, 2009,

Diamond, Patrick [et al.], **Un Modelo social para Europa : la agenda de Hampton Court**, 2008,

Etxezarreta, Miren, **A evolución "perversa" da política social da Unión Europea**, 2009,

Giddens, A., **Europa Global, Europa Social**, 2009,

González Zorrilla, José María [et al.], **El Modelo social europeo frente a la globalización**, 2005,

Leibfried, Stephan, **Politiques sociales européennes : entre intégration et fragmentation**, 1998,

Lombardo, Emanuela, **La Europeización de la política española de igualdad de género**, 2004,

López Viso, Mónica, **La construcción de la Europa social en su periferia. El Fondo Social Europeo: su aplicación en Galicia**, 2005,

Morata, Francesc, **Políticas Públicas en la Unión Europea.**, 2000,

Pedrosa Sanz, R., ☐**El desarrollo histórico de la Política Social de la Unión Europea y su estado actual**☐, **Estudios de Economía Aplicada**, 27-3, p. 613-138, 2009,

Sodaro, M., **Política y Ciencia Política: Una introducción.**, 2010,

Os contidos teóricos poderanse preparar coa seguinte bibliografía básica, ademais dos documentos de estudo dispoñibles na sección ☐documentos e ligazóns☐ da plataforma Tema.

AA.VV. (2010) ☐Nueva estrategia europea ¿Hacia qué modelo social?☐ en Revista Documentación Social, Nº. 157. Junio de 2010.

Brugmans, H.: La idea Europea 1920-1970. Madrid, Moneda y Crédito, 1972.

Giddens, A. Europa Global, Europa Social. Universitat de Valencia. Servei de Publicacions, 2009 (pp. 44-78). [Biblioteca Universidad de Vigo: OUR 339.9 /197]

López Viso, M.: La construcción de la Europa social en su periferia. El Fondo Social Europeo: su aplicación en Galicia

.Santiago de Compostela: Cátedra Jean Monnet-Universidad de Santiago de Compostela, 2005 (Capítulo tercero, pp. 155-188).

Morata, F. (Ed.): Políticas Públicas en la Unión Europea. Barcelona, Ariel, 2000 (Introducción, Capítulo 4 y Capítulo 5).

Pedrosa Sanz, R. "El desarrollo histórico de la Política Social de la Unión Europea y su estado actual", Estudios de Economía Aplicada, 27-3, p. 613-138, 2009. Disponible en: <http://www.revista-eea.net/documentos/27312.pdf>

Sodaro, M.: Política y Ciencia Política: Una introducción. Madrid: McGraw-Hill, 2010 (cap. 16: Torreblanca, J. I.: "La Unión Europea: integración, ampliación y Constitución").

Recomendacións

Outros comentarios

Toda a información da materia estará dispoñible na plataforma Tema en Faitic.

A comezos de curso e sempre antes de finais de setembro, as/os estudantes deberán dispor na plataforma TEMA dunha dirección de correo electrónico e unha fotografía.

As/os estudantes que decidan optar pola modalidade non asistencial, deberán porse en contacto coa profesora para notificar esta opción a comezos de curso e sempre antes de finais de outubro.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Proceso de planificación en trabajo social**

Materia	Proceso de planificación en trabajo social			
Código	O05G220V01504			
Titulación	Grao en Trabajo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Perdiz Álvarez, María Celsa			
Profesorado	Perdiz Álvarez, María Celsa Salgado Rodríguez, Eva María			
Correo-e	mcperdiz@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A intervención en Trabajo social require do proceso metodolóxico previo de planificación que é o momento reflexivo a través do cal se deseñan as estratexias para acadar os obxetivos que se pretenden. Os plans, programas e proxectos son os distintos niveis do deseño da intervención social.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Mostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A13	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
A19	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
B6	Coidado da cultura propia da comunidade
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B11	Traballo en e con equipos diversos
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar

B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B20	Creatividade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1.Comprender a relación entre investigación, diagnóstico, avaliación e práctica do Traballo Social.	A2	B1
2.Empregar e aplicar correctamente as técnicas de planificación social.	A3	B2
3. Adquirir coñecementos sobre o proceso de formulación, posta en práctica e avaliación de plans, programas, proxectos sociais, e plans comunitarios.	A4 A9	B3
4. Ser capaz de empregar os métodos e técnicas para a avaliación das necesidades, capacidades, oportunidades e riscos das persoas usuarias, de grupos e comunidades.		
5.Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar plans de intervención coas persoas atendidas e outros profesionais, negociando o uso de servizos e revisando a súa eficacia.		
.Comprender a relación entre investigación, diagnóstico, avaliación e práctica do Traballo Social.	A2 A6	B2 B18
.Empregar e aplicar correctamente as técnicas de planificación social.	A1 A2 A5 A9	B1 B2 B3
Adquirir coñecementos sobre o proceso de formulación, posta en práctica e avaliación de plans, programas, proxectos sociais, e plans comunitarios.	A2 A4 A6 A9 A12 A13 A15 A16 A18 A19	B1 B2 B3 B4 B6 B9 B10 B11 B12 B16 B17 B18 B20
Ser capaz de empregar os métodos e técnicas para a avaliación das necesidades, capacidades, oportunidades e riscos das persoas usuarias, de grupos e comunidades.	A2 A4 A6 A9 A12	B1 B2 B3
Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar plans de intervención coas persoas atendidas e outros profesionais, negociando o uso de servizos e revisando a súa eficacia	A2 A3 A4 A6 A8	B1 B2 B3 B12

Contidos

Tema	
A PRÁCTICA PROFESIONAL: RELACIÓN ENTRE INVESTIGACIÓN-PLANIFICACIÓN-ACCIÓN E AVALIACIÓN	- O método científico - Coñecer a realidade - Diagnosticar - Planificar - Executar - Avaliar
INTRODUCCIÓN Á PLANIFICACIÓN:	- Concepto - Tipos - Os niveis de planificación: Plan Programa proxecto
FASES DO PROCESO DE DESEÑO DE PROXECTOS SOCIAIS	Título Fundamentación Obxectivos operativos Metodoloxía Recursos Avaliación

AVALIACIÓN DE PROXECTOS SOCIAIS:	- Obxetivos - Principios - Tipos de avaliación - Areas de avaliación - O proceso de avaliación - Modelos e deseños de avaliación
PRESENTACIÓN DE RESULTADOS	- Como elaborar o informe - Á utilización de gráficos

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	6	12	18
Actividades introdutorias	2	12	14
Sesión maxistral	30	0	30
Presentacións/exposicións	3	5	8
Seminarios	6	12	18
Probas de tipo test	2	30	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumo de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto...pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo
Seminarios	Actividades enfocadas ó traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou completar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Traballos tutelados: Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. A actividade pode ser presencial, na aula ou no despacho, ou non presencial a través do correo electrónico.
Traballos tutelados	Traballos tutelados: Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. A actividade pode ser presencial, na aula ou no despacho, ou non presencial a través do correo electrónico.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	- Traballo Final	40 P
	PRESENCIAIS 40%.: 20 % metodoloxía, 15% contidos, 5% presentación-exposición -NON PRESENCIAIS 50%: 30 %b metodoloxía, 15 % contidos, 5 presentación	50 NP
Presentacións/exposicións	Presentación oral de traballo final obrigatorio presenciais 20%	20 P
Probas de tipo test	Constará de 40 preguntas con dúas alternativas de resposta das cales só é unha verdadeira. O sistema de corrección será de acertos menos erros, sendo aprobado en 18 para a modalidade presencial e 24 para a modalidade non presencial. O peso da calificación do exame é do 40% para presenciais e do 50% para non presenciais. Para superar a materia será preciso ter aprobadas a parte práctica e a parte teórica.	40 P
		50 NP

Outros comentarios sobre a Avaliación

Alumnos presenciais: Terán consideración de asistentes aqueles alumnos que asistan a un 80% das clases prácticas e teóricas (Rexistrarase a asistencia con controles aleatorios) Terán a consideración de non asistenciais aqueles que superen o 20% de ausencias pasando automaticamente a modalidade non asistencial. Para superar a asignatura deberán ter aprobada a parte teórica e a parte práctica.

AVALIACIÓN PRESENCIAIS:

- Exame teórico: 40% da nota
- Traballo final dinámica de aula: 60% da nota
- NON PRESENCIAIS: Aqueles que se manifestan como non presenciais ou que superan o 20% das asistenciais presenciais.

Avaliación de non presenciais:

- Exame teórico: 50 % da nota.

Traballo final obrigatorio: 50% da nota

VER DATA EXAME TEORICO link Facultade Cc educación Ourense "datas exames 2014-2015"

Segunda convocatoria: As competencias non superadas, derivadas da totalidade e/ou de parte probas/actividades obxecto de avaliación, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas. Segundo a normativa vixente, coa independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

- Ander-Egg, E. (1991). Introducción a la planificación. Madrid: S. XXI
- García, G. e Ramírez, J.M. (2006). Manual práctico para elaborar proyectos sociales. Madrid: S. XXI
- Cifuentes, R.M. (1999) La sistematización de la práctica del trabajo social. Buenos Aires: Lumen Humanitas
- García, G. e Ramirez, J.M. (2006) Manual práctico para elaborar proyectos sociales. Madrid: Siglo XXI
- Herrera, M. e Castón, P. (2003). Las políticas sociales en las sociedades complejas. Barcelona : Ariel

Recomendacións

Materias que continúan o temario

- Organización dos servizos sociais/O05G220V01205
- Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302
- Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403
- Servizos sociais especializados I/O05G220V01304
- Servizos sociais especializados II/O05G220V01406
- Xestión de organizacións de benestar social/O05G220V01605
- Políticas públicas en España/O05G220V01602
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo social individual e familiar**

Materia	Traballo social individual e familiar			
Código	005G220V01505			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Verde Diego, María del Carmen			
Profesorado	Martínez Rodríguez, María Nieto Castro, María Belén Verde Diego, María del Carmen			
Correo-e	carmenverde@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Materia destinada a ensinar ao estudante a metodoloxía de intervención do Traballo social de carácter individual-familiar de modo que, por unha parte, coñezan a súa historia e evolución desde as súas orixes ate a actualidade e, por outra, sepan aplicar os diferentes modelos de intervención individual-familiar para coñecer, analizar, diagnosticar, planificar e avaliar casos con individuos e familias			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
A17	Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
A22	Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco
A23	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
A25	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo

A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
A30	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B11	Traballo en e con equipos diversos
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B19	Adaptación a novas situacións
B21	Liderado
B22	Iniciativa e espírito emprendedor
B23	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas e familias as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias. Traballar coas persoas e as familias para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias. Interactuar con persoas e familias, para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz. Interactuar para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención	A1 A3 A8 A11	B1 B3 B4 B6 B8 B9 B10 B16 B17 B18
Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas e familias, e con outros profesionais	A2	B1 B3 B4 B6 B16
Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social, establecendo, minimizando e administrando o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco. Administrando e sendo responsables do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo. Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización	A5 A6 A22 A23	B9 B10 B11 B14 B16 B17 B18 B19 B21 B22 B23
Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención, investigando, analizando, avaliando e usando o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo. Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención. Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados	A7 A9 A10 A28	B1 B3 B16

Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc . Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificándoos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados.	A12 A30	B1 B4 B8 B9 B10 B11 B14 B16 B17 B18 B19
Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.	A15 A17 A25	B1 B2 B3
Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos.	A29	B4 B6 B7
Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional		B8 B9 B10 B11
Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdoos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos		B12 B14 B15 B16 B17 B18 B19 B21 B22 B23

Contidos

Tema	
Introdución á materia.	Qué é o traballo social individual e familiar. De qué partes se compón a materia. Metodoloxía docente. Avaliación
TEMA 1: Historia do Traballo social a nivel individual e familiar	Introdución á historia do traballo social individual e familiar. Nacemento e evolución do Case-work: M.E.Richmond, O.Hill, G.Hamilton, F.Hollis H.H.Perlman. A intervención individual e familiar a día de hoxe.
TEMA 2: Teorías que explican ao "individuo" e a "familia"	Diferentes correntes no estudo da familia. 1) As teorías institucionais: 1.1 o evolucionismo, 1.2 o funcionalismo, 1.3 as teorías do conflito. 2) As teorías interactivas: 2.1 O interaccionismo simbólico, 2.2 A teoría de rol, 2.3 A teoría conductista do intercambio, 2.4 As teorías psicodinámicas, 2.5 A teoría existencial, 2.6. As teorías do desenvolvemento e os ciclos de vida familiar. 3) A familia dende un enfoque de xénero.
TEMA 3: Modelos e estratexias de intervención con individuos e familias	O modelo diagnóstico ou psicosocial. O modelo centrado na resolución do problema. O modelo de modificación de conducta. A intervención en situación de crise. O modelo centrado na tarefa. O modelo sistémico. Estructura básica do procedemento na intervención con individuos, familias e infancia. Técnicas, instrumentos e soportes documentais específicos na intervención do profesional do traballo social con individuos, familias e infancia
TEMA 4: A familia: conceptualización, intervención dende o traballo social e recursos asociados	A familia: definición, características e funcións. O ciclo vital das familias. Roles familiares. Tipos de familia no III milenio. Familias monoparentais. Familias numerosas. Familias con membros dependentes. Familias en situación de risco (de exclusión social, excluídas socialmente, migrantes). Familias en proceso de ruptura. Familias disfuncionais. Familias desestruturadas. Familias con situacións de violencia intrafamiliar (violencia de xénero, violencia a filio-parental, maltrato de anciáns, maltrato infantil). Protocolos contra a violencia de xénero. Protocolos contra o maltrato infantil. Recursos asociados

TEMA 5: A infancia: conceptualización, intervención dende o traballo social e recursos asociados

A infancia: definición social e xurídica. A situación da infancia no mundo. A infancia en Europa. O crecemento saúdable dos nenos e das nenas na familia. Situacións de risco. Situacións de desamparo. A Protección social do menor. Recursos ante a desprotección social do menor: os programas de educación familiar; o acollemento (tipos); a adopción nacional e internacional (características, requisitos, procedemento). Menores en conflito social. A responsabilidade penal dos menores. Centros de menores (tipos). Outros recursos, servizos, equipamentos e programas de atención á infancia.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	40	60
Saídas de estudo/prácticas de campo	6	6	12
Presentacións/exposicións	2	6	8
Seminarios	6	18	24
Traballos tutelados	6	12	18
Actividades introdutorias	2	4	6
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	16	18
Cartafol/dossier	1	3	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición, por parte da docente, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumnado. Desenvolverase esta metodoloxía en gran grupo.
Saídas de estudo/prácticas de campo	De ser posible realizaranse visitas a institucións prestadoras de servizos sociais que gardan relación co ámbito da intervención individual e familiar.
Presentacións/exposicións	Exposición, por parte do alumnado, ante a docente e/ou un grupo de estudantes, dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto etc. Pódese levar a cabo individualmente ou en grupo. Desenvolverase en grupo mediano.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Empregaranse como complemento das clases teóricas. Desenvolverase en grupo mediano.
Traballos tutelados	Os/As estudantes, de xeito individual ou en grupo, elaborarán aqueles exercicios que se lles encomenden relacionados coa temática da materia e coa súa aprendizaxe. Este traballo será supervisado polos docentes no que atinxe á procura e recollida de información, á estruturación correcta do traballo, ao manexo de bibliografía, á boa redacción, á presentación, á exposición etc. Esta supervisión realizarase en pequeno grupo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto, a reunir información sobre o alumnado e a presentar a metodoloxía docente, a avaliación e os contidos xenéricos da materia. Desenvolverase esta metodoloxía en gran grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Para todas e calquera das modalidades metodolóxicas sinaladas, os profesores atenderán as dúbidas e as consultas do estudantado en relación cos contidos da materia e/ou vinculadas cos seus estudos e carreira profesional proporcionándolle orientación, asesoramento, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta atención personalizada desenvolverase cara ao alumnado de forma individual e/ou en pequeno grupo. Levarase a cabo coa presenza do estudantado na aula en horario docente do pequeno grupo e/ou nos despachos dos docentes en horario de titorías ou a través dos seus respectivos correos electrónicos.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Para todas e calquera das modalidades metodolóxicas sinaladas, os profesores atenderán as dúbidas e as consultas do estudantado en relación cos contidos da materia e/ou vinculadas cos seus estudos e carreira profesional proporcionándolle orientación, asesoramento, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta atención personalizada desenvolverase cara ao alumnado de forma individual e/ou en pequeno grupo. Levarase a cabo coa presenza do estudantado na aula en horario docente do pequeno grupo e/ou nos despachos dos docentes en horario de titorías ou a través dos seus respectivos correos electrónicos.

Presentacións/exposicións	Para todas e calquera das modalidades metodolóxicas sinaladas, os profesores atenderán as dúbidas e as consultas do estudantado en relación cos contidos da materia e/ou vinculadas cos seus estudos e carreira profesional proporcionándolle orientación, asesoramento, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta atención personalizada desenvolverase cara ao alumnado de forma individual e/ou en pequeno grupo. Levarase a cabo coa presenza do estudantado na aula en horario docente do pequeno grupo e/ou nos despachos dos docentes en horario de titorías ou a través dos seus respectivos correos electrónicos.
Seminarios	Para todas e calquera das modalidades metodolóxicas sinaladas, os profesores atenderán as dúbidas e as consultas do estudantado en relación cos contidos da materia e/ou vinculadas cos seus estudos e carreira profesional proporcionándolle orientación, asesoramento, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta atención personalizada desenvolverase cara ao alumnado de forma individual e/ou en pequeno grupo. Levarase a cabo coa presenza do estudantado na aula en horario docente do pequeno grupo e/ou nos despachos dos docentes en horario de titorías ou a través dos seus respectivos correos electrónicos.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Para todas e calquera das modalidades metodolóxicas sinaladas, os profesores atenderán as dúbidas e as consultas do estudantado en relación cos contidos da materia e/ou vinculadas cos seus estudos e carreira profesional proporcionándolle orientación, asesoramento, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta atención personalizada desenvolverase cara ao alumnado de forma individual e/ou en pequeno grupo. Levarase a cabo coa presenza do estudantado na aula en horario docente do pequeno grupo e/ou nos despachos dos docentes en horario de titorías ou a través dos seus respectivos correos electrónicos.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	<p>Valoraranse as presentacións dos traballos e as exposicións dos exercicios/actividades solicitados ao estudantado de xeito individual e/ou en grupo. Dependendo do carácter da actividade as notas serán individuais ou para todos igual (p. ex. a presentación dun traballo colectivo proporcionará igual nota a todos/as os/as estudantes que o realizaron; a exposición dun traballo producirá notas individuais). Estas cuestións serán explicadas máis polo miúdo pola docente na aula.</p> <p>A nota desta parte oscilará entre o 0-1 e valerá un 10 % da nota total da materia. Sumada ás dos traballos tutelados (20 %) e o cartafol/dossier (20 %) suporá o 50 % da nota total da materia.</p> <p>A nota da parte práctica da materia só fará media coa nota da parte teórica (exame) se é igual ou superior a un 2.5.</p>	10
Traballos tutelados	<p>Valoraranse os exercicios solicitados e presentados polo alumnado de xeito individual e/ou en grupo. Cando o traballo realizado sexa en grupo, cada un dos compoñentes deste obterá igual nota.</p> <p>Esta nota oscilará entre o 0-2 e suporá ata un 20 % da nota total da materia que engadida ás das presentacións/exposicións (10 %) e o cartafol/dossier (20 %) suporá o 50 % da nota total da materia.</p> <p>A nota da parte práctica da materia só fará media coa nota da parte teórica (exame) se é igual ou superior a un 2.5.</p>	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	<p>Para os/as estudantes asistentes, o exame consistirá en cinco preguntas a desenvolver e/ou de relacionar da parte teórica da materia desenvolta nas sesións maxistras e nos seminarios. Cada pregunta valerá de 0 a 1 puntos. A nota obtida no exame da parte teórica será o 50 % da nota total, obtendo o/a alumno/a un máximo de 5 puntos. A nota da parte teórica só fará media coa nota da parte práctica se é igual ou superior a un 2.5</p> <p>Da parte práctica o alumnado xa foi avaliado ao longo do curso a través dunha avaliación continua sobre os diferentes exercicios e actividades solicitadas, podendo acadar nesta parte un máximo de 5 puntos. Polo tanto, os/as estudantes asistentes non terán que examinarse da parte práctica da materia nesta proba se obtiveron nela un mínimo dun 2.5.</p> <p>Esixirase que o estudantado saiba escribir correctamente e sen faltas ortográficas (acentos gráficos e abreviaturas incluídas), que saiba ler comprensivamente, analizar e sintetizar así como resumir o lido ou escoitado nas aulas. Tamén se espera del que saiba expresarse con corrección e de acordo co nivel que esixe un ciclo universitario usando unha terminoloxía axeitada a este rexistro lingüístico. Todo isto constituirá parte da avaliación do alumnado e, en todo caso, terá que reflectirse nesta proba.</p> <p>Respostas mal estruturadas, mal puntuadas, con faltas ortográficas ou linguaxe inapropiada imposibilitarán acadar a puntuación máxima da pregunta (1 punto).</p>	50

Cada estudante, de xeito individual, deberá presentar un cartafol/dossier dos exercicios realizados ao longo do cuadrimestre de xeito individual e/ou en grupo. O cartafol serve para rexistrar nun documento de recollida as actividades teórico-prácticas desenvolvidas polo alumnado durante o desenvolvemento da materia. O cartafol será supervisado polo profesor nas sesións cos pequenos grupos. A nota outorgada ao cartafol oscilará entre o 0-2 e suporá un 20 % da nota total da materia, que sumada ás notas dos traballos tutelados (20 %) e ás notas polas presentacións/exposicións (10 %) suporá o 50 % da nota total da materia. A nota da parte práctica da materia só fará media coa nota da parte teórica (exame) se é igual ou superior a un 2.5

Outros comentarios sobre a Avaliación

1. Modalidade de avaliación para estudantes asistentes. Como pode observarse a planificación deste proceso de ensinanza-aprendizaxe concíbese como unha avaliación continua e esixe a presenza do estudantado nas actividades prácticas que se desenvolverán ao longo do curso, en especial naquelas relacionadas coa adquisición de competencias relativas ao saber facer e ao saber ser (procedementais e actitudinais). Sendo así, esixiráselle ao alumnado a súa presenza nas actividades durante o curso -verificable con listas de asistencia- non podendo faltar a máis de 6 clases prácticas durante o cuadrimestre dun total de 26 clases prácticas distribuídas en 12 de grupo mediano e 14 de pequeno grupo. Subliñar que non chega con asistir á clase, nin que o que se avalía é a asistencia do/a estudante. O avaliabile son os resultados do proceso de ensinanza-aprendizaxe reflectidos nos exercicios e actividades ben realizados e a participación activa e pertinente nas clases prácticas que supoñen, como xa se dixo, o 50 % da nota total da materia (só fará media coa teoría a partir dun 2.5). Quede expresamente claro que os docentes non pedirán ao alumnado explicación ningunha de por que non acode á clase e, tendo en conta que a asistencia ás clases da universidade non son obrigatorias, tampouco aceptará «excusas» ou «desculpas» respecto das ausencias deste. Se o/a estudante deixa de asistir á clase, sexa cal sexa a circunstancia, terá que optar pola segunda modalidade de avaliación (coa única excepción de enfermidade xustificada con certificado médico ou pasamento dun familiar próximo).

2. Modalidade de avaliación para estudantes non asistentes. Aqueles/as alumnos/as que opten por non asistir ás clases prácticas, ou non poidan, ou pretendendo ser «estudantes asistentes» teñan máis de seis faltas na parte práctica da materia (grupos medianos e pequeno grupo), terán que demostrar -igualmente que os seus/súas compañeiros/as- a adquisición das diferentes competencias da materia, ou sexa, o coñecemento dos seus aspectos procedementais e actitudinais. Isto farano nunha única proba ou exame final o día da convocatoria oficial. O exame neste caso suporá o 100 % da nota do/a estudante e nel diferenciaranse as preguntas da parte teórica (as cinco que terá todo o alumnado; 50 % da nota final) daquelas da parte práctica que realizarán por primeira vez (cinco preguntas ou varios casos prácticos; 50 % da nota final). A parte teórica da materia pódese estudar por completo a través da bibliografía básica recomendada. En canto á parte práctica, esixiráselle ao alumnado que saiba responder os contidos conceptuais, actitudinais e procedementais desenvolvidos ao longo do curso e demostre ter adquiridas as competencias específicas da materia. Esta parte pode estudala a través de textos recomendados existentes na biblioteca, dos apuntamentos da clase e do asesoramento dos docentes por vía correo electrónico se así o desexa o/a estudante.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

3. Convocatorias seguintes. Ao alumnado de modalidade asistencial, no caso de ter que concorrer á segunda proba, gardaráselle as notas da parte teórica e/ou práctica aprobada (sempre que superen cun 2.5 en cada unha destas partes). Os/As estudantes non asistentes terán que repetir novamente o exame completo. Non se gardarán notas de ningunha parte da materia -teoría ou práctica- para o seguinte curso académico. As actividades/competencias/probas non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

Bibliografía. Fontes de información

BÁSICA:

** ESCARTÍN, Mª J., y PALOMAR, M. y SÚAREZ, E. (1997), **Introducción al Trabajo Social. Trabajo social con individuos y familias**. Alicante, Ed. Amalgama

** HEALY, K. (200), Trabajo social. Perspectivas contemporáneas. Madrid, Morata.

** MARTÍN MARÍA, B., FERNÁNDEZ DOYAGUE, A. E CHATO FRANCO, M. (2006), Defende os teus dereitos. Guía práctica para mulleres que sofren violencia de xénero. Edita Xunta de Galicia.

** ROSSELL, T. (1998), *La entrevista en Trabajo Social*. Barcelona, EUGE, Bibliaria.

** VISCARRET, J.J. (2007), **Modelos y métodos de intervención en Trabajo social**. Madrid, Alianza Editorial.

RECOMENDADA:

ARROYO RIAÑO, O. (1997), "La violencia juvenil en los centros de reforma de menores". Anuario de psicología jurídica, vol. 6, 79-96. BUENAVENTURA DELGADO (1998), *Historia de la infancia*. Barcelona, Ariel.

BARBERO, J.M. (2002), *El trabajo social en España*. Zaragoza, Mira editores.

** BREZMES NIETO, M. (2001), *La intervención en el Trabajo social. Una introducción a la práctica profesional*, Madrid, Ed. Hespérides.

CACERES, J y ESCUDERO, V. (1998), *Relación de pareja en jóvenes y embarazos no deseados*. Pirámide.

CAMPANINI, A. y LUPPI, F. (1991), *Servicio Social y modo sistémico*. Barcelona, Paidós.

CANTÓN DUARTE, J. Y CORTÉS ARBOLEDA, M.R. (2000) *Guía para la evaluación del abuso sexual infantil*. Madrid, Pirámide

CUSÓ, M. (1999), "Trabajo social e infancia" en VV.AA., *Poblaciones y Bienestar*. Zaragoza, Mira Editores, pp.305-330.

** DU RANQUET, M. (1996), *Los modelos en trabajo social. Intervención con personas y familias*. Madrid, Siglo XXI

ELKAIN, M. y otros (1989), *Las prácticas de la terapia de red*. Barcelona, Gedisa.

GARCÍA FERNÁNDEZ, F. (2002), *La intervención profesional en Trabajo social: Supuestos prácticos I*. Málaga, ed. CODTS Málaga.

FARIAS DE LA TORRE, F. (1992), *Familia...Familia... Comunidad*. Córdoba (Argentina), JCW.

GASTAÑAGA, J.L., RUANO, M.J. y VICENTE, C. (1997), *La intervención con familias Multiproblemáticas*. Barcelona, Instituto de Trabajo Social y Servicios Sociales.

GONZÁLEZ BUENO, Mª AUXILIADORA (2000) "Modelos de intervención en trabajo social" en GARCÉS FERRER, J. (2000) *Concepto y alcance del trabajo social*. Las Plamas, Ed. ICEPSS; 103-122.

HOWE, D. (1997), *La Teoría del vínculo afectivo para el trabajo social*. Barcelona, Paidós.

KISNERMAN, N. (1998). *Pensar el trabajo social. Una introducción desde el construccionismo*. Buenos Aires, Lumen-Humanitas.

MARTÍNEZ SÁNCHEZ, A. y MUSITU OCHOA, G. (eds) (1995), *El estudio de casos para profesionales de la Acción Social*. Madrid, Narcea.

Mc GOLDRICK, M. y GERSON, R. (1993), *Genogramas en la evolución familiar*. Barcelona, Gedisa.

MINUCHIN, S. y FISHMAN, CH.(1988), *Técnicas de terapia familiar*. Barcelona, Paidós.

PAPP, P. y Colbs. (1991), *La red invisible. Pautas vinculadas al género en las relaciones familiares*. Barcelona, Paidós.

** PAYNE, M. (1995), *Teorías contemporáneas del Trabajo social. Una introducción crítica*. Barcelona, Paidos.

PAYARÉS COTÓN, L.; DEL CASTILLO MORLANES, C.; PÉREZ OTAMENDI, O. y RIVERO SERRANO, E. (1993), *Casa de acogida a mujeres maltratadas. propuesta de un modelo de referencia*. Madrid, Ministerio de Asuntos sociales.

PÉREZ DE AYALA (1999), "Trabajo social con Familia" en VV.AA., *Poblaciones y Bienestar*. Zaragoza, Mira Editores; 144-166.

PICORNELL LUCAS, A. (2006), *La infancia en desamparo*. Valencia, Nau Llibres.

QUINTANERO VELÁSQUEZ, A.M. (1997), *Trabajo social y procesos familiares*. Buenos Aires, Ed. Lumen/Humanitas.

RICHMOND, M.E. (2008), *Diagnóstico social*. Madrid, Consejo General de trabajo social y S.XXI.

RÍOS GONZÁLEZ, J.A. (1998), *El malestar en la familia*. Madrid, Centro de Estudios Ramón Areces.

** SÁNCHEZ JUÁREZ, M^aD. (2000), "Trabajo social e Intervención familiar" en MARTÍNEZ, M.J. (Coord., 2000), *Para el Trabajo Social. Aportaciones teóricas y prácticas*. Granada, Maristán; 339-356.

STEVENSON, O. (1992), *La atención al niño maltratado*. Barcelona, Paidos.

TREVITHICK, P. (2002), *Habilidades de comunicación en intervención social*. Manual Práctico. Madrid, Narcea.

TRIGUEROS GUARDIOLA, I. (1991), *Manual de prácticas de Trabajo Social en ayuntamientos*. Madrid, Siglo XXI.

URRA PORTILLO, J. (1997), *Adolescentes en conflicto*. Madrid, Pirámide.

VV.AA. (1999): *Guía Para a detección de situacións de maltrato infantil*. Consellería de familia, promoción do emprego, Muller e Xuventude. Xunta de Galicia.

YOUNDSBAND, E. (1971), *Servicio Social Familiar*. Madrid, Euramérica.

ZUCK, G. (1988), *Aplicaciones de la terapia familiar y familias en conflicto*. México, FCE.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Epistemoloxía do traballo social/O05G220V01204

Fundamentos dos servizos sociais/O05G220V01104

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

Outros comentarios

Recomendaranse materiais audiovisuais e literatura durante o desenvolvemento da materia

DATOS IDENTIFICATIVOS**Habilidades, técnicas e instrumentos en traballo social**

Materia	Habilidades, técnicas e instrumentos en traballo social			
Código	O05G220V01601			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Méndez Fernández, Ana Belén			
Profesorado	Aguiar Fernández, Francisco Javier Martínez Rodríguez, María Méndez Fernández, Ana Belén			
Correo-e	anabel@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Trátase dunha asignatura de carácter obrigatorio, incluída no módulo do título de grao denominado: O Traballo Social, conceptos, modelos, teoría e aplicación. Dentro deste sitúase na materia denominada: Métodos, modelos e técnicas de Traballo Social. Ten por obxectivo principal que o alumnado se achegue a intervención profesional do Traballo Social, coñecendo e anlizano o seu concepto tanto clásico como dende unha perspectiva crítica na relación de axuda. Para operar de forma científica na profesión de Traballo Social é imprescindible que o alumnado coñezca, manexe e analice as diferentes perspectivas teórico-metodolóxicas da disciplina en relación ás habilidades, técnicas, instrumentos e documentos utilizados no Traballo Social para garantir unha adecuada intervención. Sin olvidar que calquera perspectiva empregada debe estar en consoancia có respecto os Dereitos Humanos.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
A25	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
A26	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo

A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
A30	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B11	Traballo en e con equipos diversos
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B19	Adaptación a novas situacións
B21	Liderado
B23	Motivación pola calidade
B24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1.-Coñece e comprende os conceptos básicos e a utilidade das habilidades, técnicas, instrumentos e documentos na intervención profesional en Traballo Social.	A6 A28 A29	B1 B3 B8 B16 B17 B23
2. É capaz de aplicar a habilidad básica de escoita activa na actuación profesional.	A1 A3 A8	B3 B8 B14 B17
3.-Adquisición e aplicación de destrezas para establecer unha relación empática e unha comunicación efectiva cos usuarios/as.	A1 A3 A12	B8 B14 B15
4.-É capaz de establecer unha relación adecuada coas experiencias vitales dos usuarios dos servizos, entendendo e respetando o seu punto de vista, e é capaz de superar prexuízos persoais para responder adecuadamente a súa diversidade personal, social e cultural.	A3 A30	B14 B16 B17 B19 B24
5.-É capaz de utilizar claves verbais e non verbais para a análise, interpretación e intervención na práctica profesional.	A1 A6	B3 B14 B16
6.-Coñece e é capaz de aplicarlos diferentes instrumentos, técnicas e documentos en Traballo Social. Desenvolver habilidades para diseñar soportes documentais e documentar os procesos de intervención profesional. Adquirir as destrezas básicas para presentar e compartir documentos diversos con outros profesionais e organizacións, garantindo os dereitos e deberes, así como os principios básicos da profesión, coa finalidade de realizar valoracións profesionais e tomar decisións.	A2 A4 A16 A18 A25 A26 A30	B1 B2 B3 B8 B10 B11 B16 B17 B23
7.-Coñece e aplica as tecnoloxías da comunicación e a información na prestación de servizos.	A16	B7 B18 B19 B23
8.-Adquisición de habilidades básicas de comunicación que garanta o traballo en grupos e equipos.	A5 A7 A26	B9 B11 B12 B21

Contidos

Tema

1.-Conceptos básicos e características das habilidades de comunicación na intervención profesional. A linguaxe como instrumento na análise e interpretación en contextos profesionais.	Non hai.
2.-Aproximación conceptual e tipoloxía dos instrumentos e técnicas en Traballo Social.	Non hai.
3.-Conceptos e aplicación das diferentes técnicas de Traballo Social nas distintas etapas do procedemento metodolóxico.	Non hai.
4.-Marco conceptual e habilidades básicas da entrevista profesional en Traballo Social e a visita domiciliaria.	Non hai.
5.-Conceptos e manexo da diferente documentación en Traballo Social.	Non hai.
6.-Conceptualización doutras técnicas de uso no Traballo Social.	Non hai.
7.-Aplicación das tecnoloxías da comunicación e a información na prestación de servizos.	Non hai.
8.-Diseño e uso de soportes documentais profesionais. Relevancia dos soportes documentais nos procesos de Calidade Total da práctica profesional.	Non hai.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	30	60
Seminarios	22.5	0	22.5
Estudo de casos/análises de situacións	0	22	22
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	21	21
Probas de tipo test	1	22	23
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1.5	0	1.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición xeral por parte da profesora dos contidos da materia. A fin de garantir e mellorar o proceso de ensinanza-aprendizaxe o alumnado deberá leer previamente os contidos que se desenvolverán en cada sesión e elaborará un documento coas dúbidas surtidas durante a lectura dos mesmos, promovendo así sesións interactivas e que respondan as necesidades concretas do alumnado.
Seminarios	Empregaránse como complemento das sesións maxistrais. Consistirán en lectura previa de textos e documentos para ser debatidos e expostos nas sesións. Así como análise e resolución de exercicios prácticos que garanticen a integración teórico-práctica da asignatura. Si se considera oportuno para o desenvolvemento dalgunha cuestión concreta traerense expertos a aula. Realizarase role-playing para técnicas como a entrevista.
Estudo de casos/análises de situacións	Casos prácticos para aplicación da metodoloxía e técnicas do Traballo Social.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Realizare proxectos de intervención, así como exercicios de aplicación das técnicas específicas de Traballo Social, con especial afondamento na historia e informe social.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	A atención personalizada será de tres tipos: 1.-Na aula, durante as sesións de seminario. Dirixida fundamentalmente ó estudo de casos e resolución de exercicios. 2.-No despacho do profesor, no horario de titorías. Dirixidas a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas sesións maxistrais e as actividades do seminario. 3.-Vía correo electrónico, sempre que o motivo de consulta o permita.

Estudo de casos/análises de situacións	A atención personalizada será de tres tipos: 1.-Na aula, durante as sesións de seminario. Dirixida fundamentalmente ó estudo de casos e resolución de exercicios. 2.-No despacho do profesor, no horario de titorías. Dirixidas a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas sesións maxistrais e as actividades do seminario. 3.-Vía correo electrónico, sempre que o motivo de consulta o permita.
Resolución de problemas e/ou exercicios	A atención personalizada será de tres tipos: 1.-Na aula, durante as sesións de seminario. Dirixida fundamentalmente ó estudo de casos e resolución de exercicios. 2.-No despacho do profesor, no horario de titorías. Dirixidas a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas sesións maxistrais e as actividades do seminario. 3.-Vía correo electrónico, sempre que o motivo de consulta o permita.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Seminarios	O alumnado para garantir o desenvolvemento da materia deberá traer realizadas as tarefas encomendadas para cada sesión do seminario (esquema das lecturas e/ou resolución de exercicios/estudio de caso, así como a súa exposición cando lles corresponda). Só poderá ser avaliado positivamente neste apartado si cumpre coas tarefas solicitadas de forma correcta (en tempo e forma)	10 máximo
Probas de tipo test	Proba tipo test de resposta única. Constará de 20 ou 40 preguntas baixo o sistema de acertos-erros. Cada erro descontará 0'25. O número de preguntas netas para aprobar serán 26 (no caso de 40 preguntas e 13 no caso de 20). Versará sobre os contidos da materia desenvolvidos nas sesións maxistrais e nos seminarios.	40 máximo
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Realización por escrito e de forma individual dunha proba práctica, en relación cos estudos de caso e exercicios prácticos desenvolvidos ó longo do semestre. Farase un proba práctico con carácter liberatoria previo o examen oficial.	50 máximo

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder superar a materia deberán aprobarse previamente e de forma independente cada unha das probas previstas (seminario, probas tipo test e proba práctica). Non poderá ser avaliado o alumnado que non cumpra coas tarefas encomendadas (en tempo e forma) para os seminarios e exercicios prácticos.

Advírtese o alumnado que non se gardará ningunha nota para o curso seguinte, este aspecto rixe tanto para o alumnado asistencial como non asistencial.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN

1.-**ALUMNADO ASISTENCIAL:** será considerado como tal aquel que teña unha asistencia mínima do 80% ás sesións maxistrais e un 80% nos seminarios. En caso de non cumprir con este requisito serán avaliados como o alumnado non asistencial. As probas e puntuacións son as que constan nas metodoloxías de avaliación, e deben estar aprobadas cada unha por independente para poder superar a asignatura.

2.-**ALUMNADO NON ASISTENCIAL:** aquel alumnado que non cumpra os requisitos mínimos de asistencia ás clases (maxistral e seminario). Este alumnado será avaliado deste xeito, deberá superar as mesmas competencias que o alumnado asistencia nunha única proba final, que constará de varias partes independentes. O ser unha proba única o alumnado que non supere a primeira, é dicir, o examen tipo test, non poderá presentarse a proba práctica. As probas a realizar son as seguintes (ao igual que os asistentes deberán aprobar por independente cada unha das probas abaixo explicitadas):

a.-Examen final na convocatoria oficial tipo test de 20 preguntas (igual formato e sistema de corrección que para os asistentes). Para aprobar serán necesario obter 13 preguntas netas (acertos-erros). Puntuará un 40%

b.-Entrega dun dossier cos traballos e exercicios prácticos desenvolvidos nos seminarios (deberá ser supervisado obrigatoriamente pola profesora previa presentación final). Puntuará un 10%

c.-Proba práctica: realización por escrito de casos e exercicios prácticos. Puntuará un 50%

ADVERTENCIA: O seguimento continua das actividades de aula, realizarase a traveso da Plataforma Fatic, polo tanto todo o alumnado matriculado debe estar inscrito en dita plataforma desde o inicio de curso.

SEGUNDA CONVOCATORIA

Na convocatoria de xullo serán avaliadas só aquelas probas e competencias que non se superaran na convocatoria anterior.

As datas de exame pódense consultar to Taboleiro de anuncios da Facultade de Ciencias de Educación ou na páxina Web da

Bibliografía. Fontes de información

Borrell i Carrió, F., **Entrevista clínica. Manual de estrategias prácticas**, 2003,
Cáceres, L.; Oblitas, B. y Parra, L., **La Entrevista en Trabajo Social**, 2000,
Fernández Cano, Ana. M., **El Informe social : cuestiones a debate**, 2006,
Guinot, C. (Coord.), **Métodos, técnicas y documentos utilizados en Trabajo Social**, 2008,
Brezmes Nieto, M., **La intervención en el Trabajo Social: una introducción a la práctica profesional**, 2001,
Fombuena Valero, J. (coord.), **El Trabajo social y sus instrumentos : elementos para una interpretación**, 2012,
Mustieles Muñoz, D., **La entrevista psicosocial. Proceso y procedimientos**, 2007,
Robles, C., **La Intervención Pericial en Trabajo Social**, 2004,
Ruiz Rodríguez, P., **El trabajador social como perito judicial : el informe pericial socio-familiar**, 2004,
Tonon, G. (Comp.), **Las técnicas de actuación profesional del Trabajo Social**, 2005,
Tonon, G., **La supervisión en trabajo social : una cuestión profesional y académica**, 2004,
VVAA, **Manual de técnicas utilizadas en Trabajo Social**, 1987,
VVAA, **Dos documentos básicos en trabajo social : estudio de la aplicación del informe y ficha social**, 2003,
Varios, **Revistas de Trabajo Social**, varios números,

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Xestión de organizacións de benestar social/O05G220V01605
Traballo social grupal e comunitario/O05G220V01604

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302
Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402
Servizos sociais especializados I/O05G220V01304
Servizos sociais especializados II/O05G220V01406
Ética e traballo social/O05G220V01502
Proceso de planificación en traballo social/O05G220V01504
Traballo social individual e familiar/O05G220V01505

Outros comentarios

IMPORTANTE: é unha materia que require de coñecementos previos de materias de contido teórico-metodolóxico en Traballo Social, que se cursan previamente, é recomendable ter coñecementos das mesmas para garantir un adecuado desenvolvemento e adquisición das competencias desta materia concreta.

- 1.-Traballar e estudar de xeito continuado mellora notablemente a superación da materia, xa que é unha materia que require asentarse de forma continua os contidos.
- 2.-Leer os temas da sesión maxistral previamente a mesma, co fin de mellorar a comprensión da explicación xeral da profesora, así como traer elaboradas as dúbidas a aula para poder resolvelas en función das necesidades do alumnado.
- 3.-Levar o día as actividades planificadas para cada seminario.
- 4.-Plantexar todas as dúbidas sobre calquer aspecto da materia a profesora, tanto na aula (en relación os contidos e exercicios) como nas titorías de despacho (para outros aspectos relacionados coa materia ou para afondar en dúbidas que por cuestión de tempo non sexa posible facelo na aula).
- 5.-Alumnado no asistencial: é importante que vaian facendo paulatinamente e titorizadamente os exercicios e probas ao longo do semestre coa finalidade de garantir o resultado das probas prácticas.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Políticas públicas en España**

Materia	Políticas públicas en España			
Código	005G220V01602			
Titulación	Grao en Trabajo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Cordal Rodríguez, Constantino			
Profesorado	Cordal Rodríguez, Constantino			
Correo-e	tinocordal@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia de Políticas públicas en España pretende proporcionar coñecementos e elementos de reflexión que nos aproximen á realidade actual das grandes áreas de intervención pública en España.			
	<p>En primeiro lugar, introducindo ó alumno nos conceptos que se utilizarán como celme para o análise e o diagnóstico das políticas que se van a estudar. Abórdase a evolución das políticas públicas en España, o impacto da transición política e os modelos de elaboración de políticas públicas no noso país, para pasar despois a facer referencia a políticas públicas concretas.</p> <p>En segundo termo se analizan as principais políticas do benestar social (protección social, sanidade e educación), as políticas de intervención na economía (fundamentalmente as relativas ó emprego e mercado de traballo) e as denominadas "políticas emerxentes" como son inmigración, medio ambiente e a igualdade entre os xéneros.</p>			

Competencias de titulación

Código				
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias			
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais			
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias			
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados			
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Trabajo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención			
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc			
A13	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)			

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Conocer y comprender la estructura general, organización y principales servicios y prestaciones de A2 las políticas públicas de bienestar en el ámbito estatal y autonómico.	
Conocer y comprender el objeto y los mecanismos de actuación y modos de provisión de los principales subsistemas de bienestar social (salud, educación, garantía de ingresos, vivienda, etc.) en el ámbito español.	A1 A2
Conocer y comprender de forma crítica los principales aspectos de los desequilibrios y desigualdades sociales derivadas de las relaciones económicas y de trabajo.	A1 A2
Compresión de conceptos básicos de diagnosis de la realidad política general y de la intervención pública.	A2

Formular e implementar políticas y programas que aumenten el bienestar de la población, promuevan el desarrollo y los derechos humanos, y la armonía social colectiva.	A1 A2 A3 A10 A11 A12
Participar en la formación y evaluación de políticas, servicios e iniciativas sociales.	A1 A2 A3 A11 A12 A13

Contidos	
Tema	
TEMA 1.- INTRODUCCIÓN ÁS POLÍTICAS PÚBLICAS EN ESPAÑA	Definición de políticas públicas: características e tipos de políticas públicas. Efectos: o cambio social. Fases da elaboración das políticas. A axenda pública. Análise e avaliación das políticas públicas.
TEMA 2.- AS POLÍTICAS PÚBLICAS EN ESPAÑA E O ESTADO DE BENESTAR	Periodización das políticas públicas en España. As políticas públicas e o modelo de Estado de Benestar. Presupostos ideolóxicos das políticas públicas en España.
TEMA 3.- POLÍTICAS DE BENESTAR SOCIAL I: A POLÍTICA EDUCATIVA	As etapas da política educativa. Contidos e instrumentos da política educativa. As últimas reformas educativas.
TEMA 4.- POLÍTICAS DE BENESTAR SOCIAL II: A POLÍTICA SANITARIA.	Evolución da política sanitaria: da reforma da transición á actualidade. Os problemas da sanidade: O acordo da Subcomisión do Congreso. A financiación sanitaria. O Sistema Nacional de Saúde. Futuro próximo da sanidade española.
TEMA 5.- POLÍTICAS DE BENESTAR SOCIAL III: A PROTECCIÓN SOCIAL	Concepto e ámbito da protección social. A protección social complementaria. Elementos principais da protección social: o sistema de pensións.
TEMA 6.- AS POLÍTICAS DE INTERVENCIÓN NA ECONOMÍA: A POLÍTICA LABORAL	Antecedentes: da política laboral franquista á transición. As reformas laborais españolas. Os problemas do mercado de traballo español. As reformas pendentes.
TEMA 7.- AS POLÍTICAS EMERXENTES I: POLÍTICAS DIRIXIDAS ÁS MULLERES	Marco teórico: o mainstreaming de xénero. A acción pública para a igualdade entre os sexos: Os Plans de Igualdade de Oportunidades das Mulleres. Principais institucións para a Igualdade.
TEMA 8.- AS POLÍTICAS EMERXENTES II: POLÍTICAS DE INMIGRACIÓN	A evolución normativa da inmigración. A situación xurídica do inmigrante: entrada e permisos de residencia, infraccións e sancións, dereitos e liberdades, dereito a voto. Reflexións finais.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	26	56
Presentacións/exposicións	7	13	20
Prácticas autónomas a través de TIC	8	16	24
Probos de tipo test	1	19	20
Traballos e proxectos	1	9	10
Probos de resposta curta	1	19	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición, por parte da docente, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, das bases teóricas e/ou das directrices dun traballo, do exercicio ou do proxecto a desenvolver polo/a estudante.
Presentacións/exposicións	Exposición, por parte do alumnado, ante a docente e/ou un grupo de estudantes, dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma (Programa TEMA http://faitic.uvigo.es).

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición

Presentacións/exposicións Tempo reservado para atender e resolver as dúbidas do alumnado. Manteranse entrevistas para o asesoramento e o desenvolvemento de actividades da materia e o proceso de aprendizaxe. A atención poderá ser individual ou en grupos reducidos, en función do lugar e o seu carácter.

Probas	Descrición
Traballos e proxectos	Tempo reservado para atender e resolver as dúbidas do alumnado. Manteranse entrevistas para o asesoramento e o desenvolvemento de actividades da materia e o proceso de aprendizaxe. A atención poderá ser individual ou en grupos reducidos, en función do lugar e o seu carácter.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Participación activa na sesión	5
Presentacións/exposicións	Expoñer os traballos e/ou proxectos ao resto de compañeir@s e defendelos publicamente.	5
Prácticas autónomas a través de TIC	Realizar as actividades propostas a través da plataforma virtual Tem@.	15
Probas de tipo test	Realización da proba	40
Traballos e proxectos	Realización e entrega dos traballos e/ou proxectos segundo a guía proporcionada polo docente	10
Probas de resposta curta	realización da proba	25

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación da/os estudantes matriculadas/os na materia farase atendendo aos criterios explicitados nesta guía.

a) Avaliación asistentes

Esta modalidade implica:

- Asistencia (mínimo un 80%).
- Participación activa d@ alumn@ nas sesións maxistrais impartidas polo docente (0,5 puntos).
- Expoñer os traballos e/ou proxectos ao resto de compañeir@s e defendelos publicamente (0,5 puntos).
- Realizar as actividades propostas a través da plataforma virtual Tem@ (1,5 puntos).
- Realización de proba tipo test (4 puntos).
- Realización e entrega dos traballos e/ou proxectos segundo a guía proporcionada polo docente (1 punto).
- Realización de proba de resposta curta (2,5 puntos).

A/os alumna/os que entreguen os traballos e tarefas fóra dos prazos acordados non se lles computará esa parte da cualificación en cada caso. O cumprimento e superación desta modalidade exime ao estudante de responder ás preguntas relativas á parte non asistencial no exame final do curso. Antes da convocatoria oficial do exame publicarase unha lista, só coas cualificacións obtidas por quen libere o apartado práctico desta modalidade asistencial. Esta puntuación será sumada posteriormente á obtida no exame da primeira convocatoria e, no seu caso, a segunda convocatoria (*).

b) Avaliación non asistentes

Esta modalidade implica:

- Conexión e realización das tarefas requiridas no Programa TEMA <http://faitic.uvigo.é/>. Estableceranse prazos de entrega (1.5 puntos). (*)
- Realización dun exame escrito. Modelo B (7 puntos).
- Lectura dun libro e resposta dunha pregunta sobre o mesmo no exame (1,5 puntos).

* As actividades ou probas non superadas ó longo do cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo.

* Ao alumnado que supere en primeira convocatoria a parte práctica (convocatoria de Maio) reservaráselle a nota desta parte para a segunda convocatoria (Xullo). Só se gardarán as notas da parte práctica. Non da parte teórica. Non se gardarán notas dun curso a outro.

As actividades/competencias/probas non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

Bibliografía. Fontes de información

GRAU, MIREIA e MATEOS, ARACELI, **Análisis de Políticas Públicas en España: Enfoques y casos**, Tirant Lo Blanch,
GOMÁ, R. e SUBIRATS, J. (coords.), **Políticas Públicas en España. Contenidos, redes de actores y niveles de gobierno**, Ariel,

MENY, I. y THOENING, J., **Las políticas públicas**, Ariel,

MUÑOZ MACHADO, GARCÍA SALGADO e GONZÁLEZ SEARA (Directores), **Las estructuras del bienestar**, Escuela Libre Editorial,,

NAVARRO, V., **Bienestar insuficiente, democracia incompleta: sobre lo que no se habla en nuestro país**, Anagrama,,

GARCÉS FERRER, J. y FERNÁNDEZ GARCÍA, J. (Coord.), **Crítica y futuro del Estado del Bienestar: reflexiones desde la izquierda**, Tirant lo Blanch,

MORENO, L., **La Europa Asocial**, Península,

DEL PINO, E. y RUBIO, M^a. J., **Los Estados del bienestar en la encrucijada: políticas sociales en perspectiva comparadas**, Tecnos,

Recomendacións

Outros comentarios

A comezos de curso e sempre antes de finais de outubro, as e os estudantes deberán dispor na plataforma TEMA dunha dirección de correo electrónico e unha fotografía.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Socioloxía aplicada ao traballo social**

Materia	Socioloxía aplicada ao traballo social			
Código	005G220V01603			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Saco Álvarez, Alberto			
Profesorado	Saco Álvarez, Alberto			
Correo-e	adasa@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/adasa			
Descrición xeral	Socioloxía teórica e aplicada Teorías do desenvolvemento e benestar social Diagnose e planificación do cambio social			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A13	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersonal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinação historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
A26	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
A27	Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo

A30	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
A31	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B11	Traballo en e con equipos diversos
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B19	Adaptación a novas situacións
B20	Creatividade
B22	Iniciativa e espírito emprendedor

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Adquirir coñecementos da disciplina sociolóxica como ciencia auxiliar do traballo social.	A2 A8 A9 A16 A26 A31	B1 B3 B12 B16 B17
Adquirir coñecementos das teorías sociais que deron lugar ás diferentes correntes de pensamento social.	A2 A9 A11 A26	B1 B3 B15 B16 B18
Adquirir coñecemento dos contextos institucionais e procesos sociais nos que realiza as súas funcións o traballo social.	A1 A2 A9 A11 A12 A13 A26 A27 A31	B1 B2 B3 B7 B8 B11 B18 B20
Adquirir coñecemento das principais problemáticas sociais.	A2 A9 A11 A12 A14 A28 A30	B1 B3 B15 B16 B17 B19
Aprender a deseñar e a levar a cabo unha investigación sobre unha problemática social concreta.	A2 A9 A16 A18 A27	B1 B3 B4 B8 B12 B16 B17 B18

Aprender a conseguir información bibliográfica e a elaborar apuntamentos de cada parte da materia.

A2
A5
A8
A9
A10
A11
A12
A13
A16

B1
B2
B3
B16
B17
B18
B20
B22

(*)

A1
A2
A9
A12

B1
B2
B8
B11
B18
B20

(*)

A1
A2
A7
A9
A12
A16
A18

B1
B2
B3
B8
B11
B14
B18
B20

Contidos

Tema

1.- Introducción: Socioloxía teórica, aplicada e cambio social	1.1.- Socioloxía teórica e aplicada 1.2.- Concepto y teorías del cambio social 1.3.- Factores, axentes e tipos de cambio
2. Socioloxía do desenvolvemento	2.1.- Concepto de desenvolvemento 2.2.- Teorías do desenvolvemento e desenvolvemento local
3. Socioloxía do benestar sociall	3.1.- Teoría, crise e reforma do Estado de benestar social. 3.2.- Innovacións e axentes implicados na reforma
4. Diagnose, investigación aplicada e indicadores sociais	4.1.- Concepto de diagnose e tipos de investigación 4.2.- Contexto, redes e recursos
5. Planificación do cambio social	5.1. O cambio social planificado 5.2. Metodoloxías participativas de planificación -Matriz DAFO -Planificación orientada a proxectos (ZOPP)
6.O Traballo social como desenvolvemento social e comunitario	6.1. O desenvolvemento social centrado en casos 6.2. O desenvolvemento social centrado na comunidade

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Obradoiros	15	15	30
Seminarios	8	24	32
Sesión maxistral	22	22	44
Probos de tipo test	1	20	21
Traballos e proxectos	1	10	11
Cartafol/dossier	0	12	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Obradoiros	Sesións en grupo mediano para o deseño, a realización e a presentación dunha monografía dun concello.
Seminarios	Exposicións dos temas expostos polo profesor por parte do alumnado en equipos de traballo.
Sesión maxistral	Exposición dos temas do programa fomentando o debate e a participación.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Obradoiros	Traballarase con cada un dos/as alumnos/as e con grupos de traballo de entre 2 e 4 membros para aclarar dúbidas e dirixir a marcha da actividade dunha maneira continuada.
Seminarios	Traballarase con cada un dos/as alumnos/as e con grupos de traballo de entre 2 e 4 membros para aclarar dúbidas e dirixir a marcha da actividade dunha maneira continuada.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probos de tipo test	Exame tipo test de 20 preguntas con catro opcións de resposta.	0 por cen da nota para asistentes; 80 por cen para non asistentes. 0,5 puntos por resposta acertada. -0,15 por resposta errónea.
Traballos e proxectos	Monografía dun concello en grupo (de 2 a 4 membros) con cinco apartados: 1.- Territorio e xonas 2.- Poboación, características 3.- Tecido social e demandas 4.- Recursos 5.- Proposta de intervención	20 por cen da nota para todos, asistentes ou non. 10 puntos; 2 puntos por cada apartado.
Cartafol/dossier	Exposición por parte dos alumnos dos temas xa expostos polo profes. Valorarase a corrección dos contidos (5 ptos.), a calidade de exposición (3 ptos.) e a orixinalidade dos contidos expostos, aportacións novedosas, etc (2 ptos.).	80 por cen para asistentes; 0 por cen para non asistentes. Ata 10 puntos.

Outros comentarios sobre a Avaliación

MODALIDADES ASISTENCIAL E NON ASISTENCIAL.

A participación regular (75% de asistencia) aos seminarios implica a posibilidade dunha avaliación continuada que suporía non ter que presentarse ao exame tipo test e conseguir desta forma o 80 % da nota final. Os/As alumnos/as non asistentes (menos do 75 % de asistencia) terán que presentar o traballo de investigación e presentarse ao exame final tipo test (80% da nota).

SEGUNDA CONVOCATORIA

No mes de xullo realizarase a recuperación das competencias non superadas en maio e gardaranse os resultados do exame e/ou do traballo de investigación.

Bibliografía. Fontes de información

Básicas

Bauman, Z. (1999): Trabajo, consumismo y nuevos pobres. Barcelona. Gedisa.

Berger, P. (1979): Pirámides de sacrificio. Santander. Sal Terrae.

Bottomore, T. (1974): Introducción a la Sociología. Barcelona. Península.

Entrena Durán, F. (2001): Modernidad y cambio social. Madrid. Trotta.

Etzioni, E. y A. (1984): Los cambios sociales. México. Fondo de Cultura.

Requena, M. y González, J.J. (2005): Tres décadas de cambio social en España. Madrid. Alianza.

Rocher, G. (1990): Introducción a la Sociología General. Barcelona. Herder.

Saco Álvarez, A. (2001): [Hacia una Sociología aplicada al Trabajo Social]. En Revista de Trabajo Social, nº 52.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo social grupal e comunitario**

Materia	Traballo social grupal e comunitario			
Código	O05G220V01604			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Perdiz Álvarez, María Celsa			
Profesorado	Perdiz Álvarez, María Celsa			
Correo-e	mcperdiz@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A chamada intervención colectiva en Traballo Social e complementaria e trascende o abordaxe individual para optimizando esforzos mellorar e modificar situacións que afectan a grupos e comunidades. Preténdese coñecer a realidade colectiva e actuar sobre ela.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B11	Traballo en e con equipos diversos

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
. Conocer e valorar a diversidade cultural presente no grupo e na comunidade, e as súas potencialidades como axente social de cambio.	A1	B1
. Conocer os diferentes tipos de grupos e o papel diferencial do T.S. no funcionamento dos mesmos.	A2	B2
. Aprender a estudar e coñecer a realidade da comunidade para poder intervenir nela.	A3	B3
. Conocer e aplicar os diferentes modelos, técnicas e habilidades que permitan mellorar as oportunidades vitais dos individuos a través do grupo e da comunidade.	A6	
. Ser capaz de promover a participación do grupo e da comunidade para mellorar a súa realidade.		
. Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar planes, programas e proxectos sociais que redunden na mellora da realidade do grupo e da comunidade.		
. Optimizar para o cambio as potencialidades dos líderes e redes sociais presentes no grupo e na comunidade		

Conocer e valorar a diversidade cultural presente no grupo e na comunidade, e as súas potencialidades como axente social de cambio	A1 A4 A6 A8	B1 B2 B3 B6 B8 B9
Conocer os diferentes tipos de grupos e o papel diferencial do T.S. no funcionamento dos mesmos	A1 A2 A3 A4 A6 A8	B1 B2 B3 B8 B9 B10 B11

Contidos

Tema	
Introdución ó Traballo Social grupal	Concepto Historia Obxectivos
O coñecemento e análise do grupo como sistema social	Análise do grupo
Tipos de grupos: A intervención do traballador Social nos diferentes tipos de grupos	De Acción Social Socioterapéuticos De ocio e tempo libre
Modelos e técnicas de Intervención co grupo	As estratexias metodolóxicas de Intervención
O coñecemento e análise da comunidade como sistema social	Desenrolo e organización da comunidade
Deseño e xestión de plans comunitarios	A planificación para a intervención na comunidade
A intervención do T.S. na comunidade: Modelos e técnicas de intervención	Estratexias metodolóxicas de intervención

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	3	0	3
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	8	16
Traballos tutelados	6	13	19
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	20	40	60
Seminarios	6	12	18
Probas de tipo test	2	30	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto...pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas e eventos, centros de investigación, empresas, institucións...de interese académico-profesional para o alumno.
Traballos tutelados	o estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumo de lecturas, conferencias etc. xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Seminarios	Actividades enfocadas ó traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou completar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Probas	Descrición
--------	------------

Probas de tipo test	Presentacións/exposicións: Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de xeito presencial (na aula ou no despacho) ou de xeito non presencial (por correo electrónico)
---------------------	--

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	. Presenciais: 60% da nota	60 P
	- Tráballo final 60%:20% metodoloxía, 20% contidos, 20% presentación oral e escrita e dinámica de aula . Non presenciais: Tráballo final escrito 50%: 20% Metoloxia. 20% contidos. 10% presentación escrita	50 NP
Probas de tipo test	Constará de 40 preguntas con dúas alternativas de resposta das cales só é unha verdadeira. O sistema de corrección será de acertos menos erros, sendo aprobado en 18 para a modalidade presencial (40% da nota) e 24 para a modalidade non presencial (50% da nota).	40 P
		50 NP

Outros comentarios sobre a Avaliación

Alumnos presenciais: Terán consideración de asistentes aqueles alumnos que asistan a un 80% das clases prácticas e teóricas. Si superan o 20% de non asistencias automaticamente pasarán a modalidade non asistencial.

Ambos P e NP para aprobar a asignatura deberán ter aprobada a parte teórica e a parte práctica.

-AVALIACIÓN PRESENCIAIS

- Exame teórico: 40 % da nota

- Traballos e Dinámica de aula: 60% da nota

-NON PRESENCIAIS: Aqueles que se manifestan como non presenciais ou que superan o 20% das asistencias presenciais.

Avaliación de non presenciais:

- Exame teórico 50 % da nota

- Tráballo final obrigatorio: 50% da nota

Segunda convocatoria: As competencias non superadas, derivadas da totalidade e/ou de parte probas/actividades obxecto de avaliación, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo. Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación. VER DATAS EXAMES EN LINK Facultade Cc da Educación Ourense "datos de exames 2014-2015"

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Ander Egg, E. (1982). *Metodoloxía y práctica del desarrollo de De Robertis, C. (1994) La intervención colectiva en Trabajo Social. La acción con grupos y comunidades. Buenos Aires: El Ateneo*

1. BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA
2. la Comunidad y Trabajo Social. Lima: Celats.
3. Bueno, J.R. (1991). *Hacia un modelo de Servicios Sociales de acción comunitaria*. Madrid: Editorial Popular
4. Contreras, Y. (1968). *Trabajo Social con grupos*. México: Ed. Pax.
5. Di Carlo, E. (1997) *Trabajo Social con grupos y redes*. Buenos Aires:Edit. Lumen-Humanitas.
6. Fernández García, T. (2006). *Trabajo Social con grupos*. Madrid: Alianza Editorial.
7. Fuentes, P.; Ayala, A.; Arce, J. e Galán, J. (2000). *Técnicas de Trabajo individual y de Grupo*. De la teoría a la práctica. Madrid: Pirámide
8. Fritzen, S. (1988). *Ejercicios prácticos de dinámica de grupo*. Barcelona: Saltarrae.
9. FKonopka, G. (1973). *Trabajo Social de grupo en la Institución*. Madrid: Euroamérica
10. Konopka, G. (1976). *El Trabajo Social de Grupo*. Madrid: Edit Euroamérica.
11. López Peláez, A. (2010). *Teoría del Trabajo Social con grupos*. Madrid: Universitas.

12. Maragall, M. (1999). *La experiencia de soporte grupal a cuidadores familiares*. Cº Oficial de AASS y DDº T. Social de Cataluña. RTS 1993, 131;94-99
13. la Mujer.
14. Millán, J.C. (2005). *Políticas Sociales. Modelos de Intervención y Estado de Bienestar*. A Coruña: Instituto Galego de iniciativas Sociales y sanitarias.
15. Molina, M.L. e Romero, M.C. (2004). *Modelo de intervención Asistencial, socioeducativo y terapéutico*. San José: Universidad de Costa Rica.
16. Nogueiras, L.M. (1996). *La práctica y teoría del desarrollo comunitario*. Madrid: Nancea.
17. Rojo, I. (1997). De la organización comunitaria al desarrollo comunitario en trabajo Social ¿un paso, un abismo?, *revista de Servicios Sociales y Política Social*, 40(4), 1997, 27-42
18. Sagrario, M. (1983). *Dinámica de grupo y animación sociocultural*. Madrid: Marsiega.
19. Sans, M.C. (1997). Bibliografía selectiva sobre trabajo Social Comunitario. *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 40(4), 1997, 91-103.
20. Trevithick, P. (2002). *Habilidades de comunicación en intervención social*. Madrid: Narcea
21. Tschorne, P.(1997) *Dinámica de grupo en trabajo social, atención primaria y salud comunitaria*. Edit. Amarú. Salamanca.
22. Tschorne, P.(1990). *Guía para la gestión de asociaciones*. Madrid: Ed. Popular.
23. Tschorne, P.(1997). *Dinámica de grupo*. Salamanca: Amarú
24. la Comunicación Humana. Edit. Herder. Barna, 1985

1. Ander Egg, E. (1982). *Metodología y práctica del desarrollo de Anzieu,D.(1971). La dinámica de grupos pequeños*. Edit. Kapelusk .
2. Barriga, S. (1982). *Psicología del grupo y cambio social*. Madrid: Horné
3. Bion, W.R. (1980). *Experiencia de Grupo*. Buenos Aires: Edit. Paidós.
4. Bonfiglio. G. (1982). *Desarrollo de Bueno, J.R. (1991). Hacia un modelo de Servicios Sociales de acción comunitaria*. Madrid: Editorial Popular
5. Di Carlo, E. (1997)Trabajo Social con grupos y redes. Buenos Aires:Edit. Lumen-Humanitas.
6. Elkain, M. (1995). *Las prácticas de la terapia de red*. Barcelona: Gedisa
7. Fuentes, P.; Ayala, A.; Arce, J. e Galán, J. (2000). *Técnicas de Trabajo individual y de Grupo*. De la teoría a la práctica. Madrid: Pirámide

Fritzen, S. (1988). *Ejercicios prácticos de dinámica de grupo*. Barcelona: Saltarrae.

1. Gibs, J.R. (1975). *Manual de dinámica de grupos*. Madrid: Humanitas
2. Kisnerman, N. (1976). *Trabajo Social de Grupo*. Buenos Aires: Edit. Humanitas.

Kisnerman, N. (1984). *Comunidad, Grupo*. Buenos Aires: Humanitas

1. Konopka, G. (1973). *Trabajo Social de grupo en la Institución*. Madrid: Euroamérica
2. López Peláez, A. (2010). *Teoría del Trabajo Social con grupos*. Madrid: Universitas.
3. Migallón, P. (2000) *Los grupos de Mujeres*. Madrid:Instituto de Millán, J.C. (2005). *Políticas Sociales. Modelos de Intervención y Estado de Bienestar*. A Coruña: Instituto Galego de iniciativas Sociales y sanitarias.
4. Nogueiras, L.M. (1996). *La práctica y teoría del desarrollo comunitario*. Madrid: Nancea.
5. Sagrario, M. (1983). *Dinámica de grupo y animación sociocultural*. Madrid: Marsiega.
6. Trevithick, P. (2002). *Habilidades de comunicación en intervención social*. Madrid: Narcea

1.

Tschorne, P.(1990). *Guía para la gestión de asociaciones*. Madrid: Ed. Popular.

2.

Bizcarte, J.J. (2007) *Modelos y métodos de intervención en Trabajo Social*. Madrid: Alianza Editorial.

1. la Comunicación Humana. Edit. Herder. Barna, 1985

Recomendacións**Materias que continúan o temario**

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302

Servizos sociais especializados I/O05G220V01304

Servizos sociais especializados II/O05G220V01406

Habilidades, técnicas e instrumentos en traballo social/O05G220V01601

Traballo social individual e familiar/O05G220V01505

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xestión de organizacións de benestar social**

Materia	Xestión de organizacións de benestar social			
Código	O05G220V01605			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Nieto Castro, María Belén			
Profesorado	Nieto Castro, María Belén			
Correo-e	bel@edu.xunta.es			
Web				
Descrición xeral	Materia destinada a introducir o alumnado na xestión de entidades que realizan a intervención social tanto dende o sistema publico, organizacións non gubernamentais como empresas socialmente responsables.			

Competencias de titulación

Código	
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A20	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
A23	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
A24	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
A26	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
A27	Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
B2	Capacidade de organización e planificación
B8	Capacidade de xestión da información
B11	Traballo en e con equipos diversos
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B21	Liderado
B22	Iniciativa e espírito emprendedor
B23	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
A5 Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización	A5
A6 Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social	A6
A7 Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención	A7
A20 Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades	A20
A23 Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo	A23
A24 Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade	A24
A26 Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes	A26

A27 Participar na administración e dirección de entidades de benestar social	A27
A28 Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo	A28
A29 Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional	A29
B2 Capacidade de organización e planificación	B2
B8 Capacidade de xestión da información	B8
B11 Traballo en e con equipos diversos	B11
B12 Traballo en equipo de carácter interdisciplinar	B12
B21 Liderado	B21
B22 Iniciativa e espírito emprendedor	B22
B23 Motivación pola calidade	B23

Contidos

Tema	
Organizacións que realizan a intervención social	Concepto e normativa. Tipos. Creación.
Procesos básicos de xestión. A interlocución. Supervisión . Liderado.	Planificación estratéxica e planificación A comunicación e o traballo en equipo.
Xestión de recursos humanos	Planificación.Equipos.Saúde laboral. Relacions laborais. Voluntariado. Reunións.
Avaliación	Finalidade. Proceso.
Xestión económica-financiera	Planificación,avaliación e financiación.
Xestión da información	Sistemas de comunicación internos e externos.
Xestión de recursos materiais	Finalidade. Elementos.
Xestión de intercambios, as relacions e as redes asociativas.	Finalidade. Redes asociativas actuais.
xestión da estruturación	Deseño. Cambio de estruturas.
Calidade e excelencia	Finalidade. Normativa

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	2	6	8
Traballos tutelados	5	16	21
Actividades introdutorias	2	4	6
Estudo de casos/análises de situacións	6	18	24
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	6	9
Sesión maxistral	20	40	60
Probas de tipo test	2	16	18
Cartafol/dossier	1	3	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	Para todas e calquera das modalidades metodolóxicas sinaladas, a profesora atenderá as dúbidas e as consultas do estudiantado en relación cos contidos da materia e/ou vinculadas cos seus estudos e carreira profesional proporcionándolle orientación, asesoramento, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta atención personalizada desenvolverase cara ao alumnado de forma individual e/ou en pequeno grupo. levará a cabo coa presenza do estudiantado na aula en horario docente do pequeno grupo e/ou no despacho da profesora en horario de tutorías. Poderá desenvolverse esta tutorización de forma non presencial a través da dirección electrónica bel@edu.xunta.es ou telefonicamente no seu despacho.
Traballos tutelados	Para todas e calquera das modalidades metodolóxicas sinaladas, a profesora atenderá as dúbidas e as consultas do estudiantado en relación cos contidos da materia e/ou vinculadas cos seus estudos e carreira profesional proporcionándolle orientación, asesoramento, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta atención personalizada desenvolverase cara ao alumnado de forma individual e/ou en pequeno grupo. levará a cabo coa presenza do estudiantado na aula en horario docente do pequeno grupo e/ou no despacho da profesora en horario de tutorías. Poderá desenvolverse esta tutorización de forma non presencial a través da dirección electrónica bel@edu.xunta.es ou telefonicamente no seu despacho.
Estudo de casos/análises de situacións	Para todas e calquera das modalidades metodolóxicas sinaladas, a profesora atenderá as dúbidas e as consultas do estudiantado en relación cos contidos da materia e/ou vinculadas cos seus estudos e carreira profesional proporcionándolle orientación, asesoramento, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta atención personalizada desenvolverase cara ao alumnado de forma individual e/ou en pequeno grupo. levará a cabo coa presenza do estudiantado na aula en horario docente do pequeno grupo e/ou no despacho da profesora en horario de tutorías. Poderá desenvolverse esta tutorización de forma non presencial a través da dirección electrónica bel@edu.xunta.es ou telefonicamente no seu despacho.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Para todas e calquera das modalidades metodolóxicas sinaladas, a profesora atenderá as dúbidas e as consultas do estudiantado en relación cos contidos da materia e/ou vinculadas cos seus estudos e carreira profesional proporcionándolle orientación, asesoramento, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta atención personalizada desenvolverase cara ao alumnado de forma individual e/ou en pequeno grupo. levará a cabo coa presenza do estudiantado na aula en horario docente do pequeno grupo e/ou no despacho da profesora en horario de tutorías. Poderá desenvolverse esta tutorización de forma non presencial a través da dirección electrónica bel@edu.xunta.es ou telefonicamente no seu despacho.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Para todas e calquera das modalidades metodolóxicas sinaladas, a profesora atenderá as dúbidas e as consultas do estudiantado en relación cos contidos da materia e/ou vinculadas cos seus estudos e carreira profesional proporcionándolle orientación, asesoramento, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta atención personalizada desenvolverase cara ao alumnado de forma individual e/ou en pequeno grupo. levará a cabo coa presenza do estudiantado na aula en horario docente do pequeno grupo e/ou no despacho da profesora en horario de tutorías. Poderá desenvolverse esta tutorización de forma non presencial a través da dirección electrónica bel@edu.xunta.es ou telefonicamente no seu despacho.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Realización de traballos relacionados coa materia e a súa lexislación. Traballos tutelados na aula.	25
Probas de tipo test	Probas de tipo test. Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	50
Cartafol/dossier	Documento elaborado polo estudante que recompila información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación.	25

Outros comentarios sobre a Avaliación

1. Modalidade de avaliación para estudantes asistentes. Como pode observarse a planificación do proceso ensinanza-aprendizaxe concíbese como unha avaliación continua e esixe a presenza do estudantado nas actividades prácticas que se desenvolverán ao longo do curso, en especial naquelas relacionadas coa adquisición de competencias relativas ao saber facer e ao saber ser (procedementais e actitudinais). Sendo así, esixiráselle ao alumnado a súa presenza nas actividades durante o curso -verificable con listas de asistencia- non podendo faltar a máis de 5 clases prácticas durante o cuadrimestre dun total de 22 clases prácticas (distribuídas en 15 de grupo mediano e 7 de pequeno grupo). Subliñar que non chega con asistir á clase, nin que o que se avalía é a asistencia do/a estudante. O avaliable son os resultados do proceso de ensinanza-aprendizaxe reflectidos nos exercicios e actividades ben realizados e a participación activa e pertinente nas clases prácticas que supoñen, como xa se dixo, o 50 % da nota total da materia (só fará media coa teoría a partir dun 2,5). Para a avaliación da parte práctica da modalidade asistencial, o profesor poderá pedir a defensa individual ou grupal de cada una das prácticas do cartafol dossier. Quede expresamente claro que a docente non pedirá ao alumnado explicación ningunha de por que non acode á clase e, tendo en conta que a asistencia ás clases na universidade non son obrigatorias, tampouco aceptará «excusas» ou «desculpas» respecto das ausencias deste. Se o/a estudante deixa de asistir á clase, sexa cal sexa a circunstancia, terá que optar pola segunda modalidade de avaliación (coa única excepción de enfermidade xustificada con certificado médico ou pasamentodun familiar próximo; situacións das cales se solicitará acreditación).

2. Modalidade de avaliación para estudantes non asistentes. Aqueles/as alumnos/as que opten por non asistir ás clases prácticas, ou non poidan, ou pretendendo ser «estudantes asistentes» teñan máis de cinco faltas na parte práctica da materia (grupos medianos e pequeno grupo), terán que demostrar -igualmente que os seus/súas compañeiros/as- a adquisición das diferentes competencias da materia, ou sexa, o coñecemento dos seus aspectos procedementais e actitudinais. Isto farano nunha única proba ou exame final o día da convocatoria oficial. O exame neste caso suporá o 100 % da nota do/a estudante e nel diferenciaranse as preguntas da parte teórica (as vinte que terá todo o alumnado; 50 % da nota final) daquelas da parte práctica que realizarán por primeira vez (vinte preguntas; 50 % da nota final). A parte teórica da materia pódese estudar por completo a través da bibliografía básica recomendada. En canto á parte práctica, esixiráselle ao alumnado que saiba responder os contidos conceptuais, actitudinais e procedementais desenvolto ao longo do curso e demostre ter adquiridas as competencias específicas da materia. Esta parte pode estudala a través de textos existentes na biblioteca, dos apuntamentos da clase e do asesoramento da docente por vía correo electrónico se así o desexa o/a estudante.

As actividades/competencias/probas non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

Convocatorias seguintes. Ao alumnado de modalidade asistencial, no caso de ter que concorrer á segunda convocatoria, gardaráselleas notas da parte teórica e/ou práctica aprobada (sempre que superen cun 2,5 cada unha destas partes).

Os/As estudantes non asistentes terán que repetir novamente o exame completo.

Non se gardarán notas de ningunha parte da materia , teórica ou práctica, para o seguinte curso académico.

Bibliografía. Fontes de información

Fantova Azcoaga, Fernando, **Manual para la gestión de la intervención social**, 2005,

Fantova Azcoaga, Fernando, **La gestión de organizaciones no lucrativas**, 2001,

Fantova Azcoaga, Fernando, **La calidad de los servicios sociales: conceptos y experiencias**, 2003,

Vivanco Borja, **Cultura y técnicas de gestión en las ONGs**, 2001,

Fernández García, Tomás e Alemán Bracho, Carmen, **Introducción al Trabajo Social**, 2009,

Vernis, Alfred, **La gestión de las organizaciones no lucrativas**, 1998,

Vernis, Alfred, **Los retos en la gestión de las organizaciones no lucrativas**, 2004,

García Ares, Maricarme, **Manual básico de documentación administrativa**, 2006,

Normativa relacionada con asociacionismo, tanto de ámbito estatal como autonómico.

Revistas recomendadas:

-Revista de Servicios Sociales y Política Social. Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en TS y Asistentes Sociales. Madrid.

-Revista de Trabajo Social.

Portal temático de Dirección Xeral de Xuventude e Voluntariado.

Portal temático de Fundación Luis Vives

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo social e cooperación ao desenvolvemento/O05G220V01905

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402

Servizos sociais especializados I/O05G220V01304

Servizos sociais especializados II/O05G220V01406

Avaliación de programas sociais/O05G220V01901
